

แนวทางการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์
ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐

โดย

นายชินรต ลีสวัสดิ์

รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐-๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย และนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้แนวทางในการนำไปกำหนดข้อเสนอแนะการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ต่อไป

ผลการศึกษา จากการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยร่วมกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว สามารถนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ดังต่อไปนี้

เป้าหมายที่ ๑ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนดี คือ การสร้างค่านิยมร่วมและชุดความคิดเพื่อให้เกิดบรรทัดฐานที่ดี ผู้บริหารและนักปกครองของหน่วยงานภาครัฐต้องเป็นต้นแบบให้แก่สังคม ส่งเสริมให้คนไทยทุกคนนำค่านิยมร่วมไปสู่การปฏิบัติ

เป้าหมายที่ ๒ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนเก่ง คือ การพัฒนาและยกระดับความฉลาดทางสติปัญญาของคนไทย การพัฒนาระบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนพร้อมทั้งลดปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาลดลง ส่งเสริมให้เด็กไทยและคนไทยมีความรู้ความสามารถที่จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ ๒ และส่งเสริมให้เด็กไทยมีความรอบรู้ด้านดิจิทัล

เป้าหมายที่ ๓ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนแข็งแรง

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยแข็งแรง คือ การสนับสนุนให้คนไทยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีการส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมโรคและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขที่ดี มีคุณภาพ การปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิเพื่อให้มีระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวดูแลประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสม การพัฒนาระบบบริหารงานสาธารณสุขตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

เป้าหมายที่ ๔ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

แนวทางในการพัฒนาให้คนไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต คือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนไทยตลอดช่วงชีวิต ปรับเปลี่ยนค่านิยมและชุดความคิดใหม่ ส่งเสริมการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ ปรับปรุงระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน การให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี

Abstract

Title Human Resource Development under Thailand 4.0 Policy

Field Social-Psychology

Name Chinoros Leesawat **Course** NDC Class 60

Research on Human Resource Development under Thailand 4.0 Policy is a qualitative research to study the strategic plan for human resources development in Thailand and compare with developed countries.

The results of the study on the strengths, weaknesses, opportunities and threats of human resource development in Thailand suggest guidelines for development of human resources in Thailand as follows

Guideline to develop Thai people to be good people.

The way to develop human resources for Thai people is to create good values. Administrators of government agencies must be the model for the society. Encourage all Thais to bring values into action. Strengthening the family in Thai society. Create a social support to reduce social inequalities.

Guideline to develop Thai people to be clever and talent

The way to develop human resources for Thais is to develop and upgrade the wisdom of the Thai people by preparing to conceive of quality. Quality antenatal care and safe delivery, breastfeeding and quality parenting to promote the development of preschool children and reduce the risk factors that reduce intellectual intelligence. Quality care for children with learning disorders and children with ADHD disorders. The ability to use English as a second language.

Guideline to develop Thai people to be healthy people.

The way to develop human resources for Thais is to encourage Thai people to have health literacy and health promotion. Development of quality health database system and reform of the primary care system to provide primary care by family medicine physicians in the right proportion. Development of public health administration system in accordance with the principles of good governance.

Guideline to build an environment for develop people through lifespan.

Provide an environment to develop Thai people through lifespan and modify values and creative ideas. Promote the development of manpower in science, technology, engineering and mathematics. Improve the regulations or laws related to the mobility of work. Development of bureaucratic structures to facilitate the development of Thai people by focus on human resources development strategy.

คำนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวหน้าเพื่อบรรลุเป้าหมายในการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – พ.ศ. ๒๕๘๐) ซึ่งเป็นแผนแม่บทระยะยาว โดยยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญและได้ทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐ เพื่อใช้เป็นโมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยกำหนดวาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ คือ การเตรียมคนไทย ๔.๐ เพื่อก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศในโลกรุ่นที่ ๑ ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑” ควบคู่ไปกับการเป็น “คนไทย ๔.๐ ในโลกรุ่นที่ ๑”

การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการหรือยุทธศาสตร์ใหม่ โดยจะต้องพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ขณะปฏิสนธิในครรภ์มารดา จนคลอดเป็นทารก เติบโตเป็นเด็ก เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ พร้อมเข้าสู่วัยทำงาน เป็นกำลังหลักในการพัฒนาสร้างรายได้ประชาชาติที่สูงขึ้น และเมื่อสูงวัยก็สามารถมีชีวิตที่สุขสงบ มีเงินพอที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และมีสุขภาพดีมีอายุที่ยืนยาว

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ นี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาและกำหนดแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยโดยได้นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าทางเอกสารประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นำมาวิเคราะห์ตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและสามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับประเทศในอนาคตซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศไทยให้มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในที่สุด

(นายชินรอส ลีสวัสดิ์)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๓
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม	๕
แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์	๕
ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี	๘
แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐	๑๘
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒	๒๑
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๔
บทที่ ๓ สถานการณ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยในปัจจุบัน	๒๗
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก	๒๗
จุดแข็งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน	๓๑
จุดอ่อนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน	๓๒
โอกาสของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน	๓๓
อุปสรรคของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน	๓๔
การวิเคราะห์แนวโน้มด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และ	
เทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๓๔

บทที่ ๔	แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้ นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐	๓๖
	แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย	๓๖
	แนวทางในการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี	๓๗
	แนวทางในการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง	๓๘
	แนวทางในการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนแข็งแรง	๔๒
	แนวทางในการทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคน ตลอดช่วงชีวิต	๔๓
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๔๖
	สรุปผลการศึกษา	๔๖
	อภิปรายผล	๔๙
	ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้	๕๐
	ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	๕๐
	บรรณานุกรม	๕๑
	ประวัติย่อผู้วิจัย	๕๓

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ จะทบทวนวรรณกรรมซึ่งประกอบด้วยความรู้ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัย แผนยุทธศาสตร์และนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์
๒. ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี
๓. แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐
๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)
๕. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาของมนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาตามธรรมชาติและทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาด้านสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจนทำให้เกิดเป็นชนชาติและอารยธรรมในปัจจุบัน การพัฒนาของมนุษย์จึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับทุกชนชาติ ประเทศที่พัฒนาแล้วมีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญคือมีพลเมืองหรือทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่มีคนให้ความสนใจศึกษา ก่อให้เกิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากมายซึ่งอาจแบ่งเป็นทฤษฎีที่สำคัญได้ดังนี้

๑) **ทฤษฎีการพัฒนาทางจิตใจและเพศของฟรอยด์ (Freud's Psychosexual Development Theory)** ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าเรื่องเพศมีผลต่อการพัฒนาการทางจิตใจและเจริญเติบโตของมนุษย์และแบ่งระยะของการพัฒนาในมนุษย์เป็น ๕ ระยะคือ

- ระยะปาก (Oral Stage) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุหนึ่งปีครึ่ง ระยะนี้มนุษย์ที่เกิดมาจะมุ่งความสนใจไปที่ปาก โดยใช้ปากทำกิจกรรมต่างๆเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เช่นดูดนมแม่ นมขวด ดูดนิ้วหรือวัตถุต่างๆ หากความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนองที่เหมาะสมจะทำให้เกิดความมั่นคง ใจกว้างใจ เชื่อถือในผู้อื่น มีความเอื้ออาทร แต่หากไม่ได้รับการตอบสนองที่เหมาะสมจะทำให้เกิดความคับข้องใจและก่อให้เกิดปัญหาทางด้านความมั่นคงของจิตใจ ไม่เชื่อถือหรือใจกว้างใจคนอื่น อาจเกิดการติดสุรา ติดบุหรี่หรือทานอาหารปริมาณมากเกินไปจนเกิดโรคอ้วนได้

- ระยะทวารหนัก (Anal Stage) เริ่มตั้งแต่อายุขวบครึ่งจนถึง ๓ ปี วัยนี้จะให้ความสนใจไปที่การขับถ่าย การเข้มงวดของพ่อแม่ในเรื่องการขับถ่ายมากเกินไปอาจทำให้เกิดความขัดแย้ง จนเป็นภาวะติดตึงและเติบโตมาเป็นคนเจ้าระเบียบ เข้มงวดและมีอารมณ์เครียดตลอดเวลา

- ระยะเวลาอวัยวะเพศ (Phallic Stage) เริ่มตั้งแต่อายุ ๓-๕ ปี ความสนใจในวัยนี้อยู่ที่อวัยวะเพศ ในวัยนี้เด็กผู้ชายจะมีปมอีดีปัส (Oedipus Complex) ส่วนเด็กผู้หญิงจะมีปมอีเล็คตรา (Electra Complex) ในขั้นนี้หากพ่อแม่เลี้ยงดูแบบเข้มงวดเกินไปจะทำให้เด็กรู้สึกผิด โตขึ้นจะมีปัญหาเรื่องการรักเพศตรงข้าม เกิดความขัดแย้งในตนเอง ต่ำหนืดตนเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าถาม

- ระยะเวลาแฝง (Latency Stage) เริ่มตั้งแต่อายุ ๕-๑๒ ปี ในวัยนี้จะให้ความสนใจไปที่พัฒนาการด้านสังคมและด้านสติปัญญา พร้อมจะเรียนรู้ มีความรับผิดชอบ พร้อมที่จะปรับตัวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เด็กจะเล่นหรือจับกลุ่มกับเพศเดียวกันและสนใจบทบาททางเพศของตน

- ระยะเวลาวัยเจริญพันธุ์ (Genital Stage) เริ่มตั้งแต่อายุ ๑๒ ปี เด็กจะให้ความสนใจในเรื่องเพศมากขึ้น มีความต้องการทางเพศ ต้องการเป็นอิสระจากพ่อแม่ เป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่

๒) ทฤษฎีการพัฒนาจิตวิทยาของอีริกสัน (Erik Erikson's Psychosocial Development Theory) ได้อธิบายถึงปัจจัยด้านสังคมและจิตใจที่ส่งผลต่อการพัฒนามนุษย์ โดยแบ่งเป็นช่วงอายุ ๘ ช่วงชั้น ในแต่ละช่วงชั้นจะมีวิกฤติทางสังคมเกิดขึ้น การที่ไม่สามารถผ่านวิกฤติทางสังคมในช่วงชั้นนั้นทำให้เกิดความผิดปกติของการพัฒนาทางสังคมและจิตใจได้ ทฤษฎีการพัฒนาจิตวิทยาของอีริกสันแบ่งเป็น ๘ ช่วงชั้น ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ ๑ ระยะเวลาทารก (Infancy Period) อายุ ๐-๒ ปี อาจเรียกว่าเป็นช่วงชั้นระหว่างการไว้วางใจและการไม่ไว้วางใจ (Trust VS Mistrust) ในระยะนี้ ทารกจะต้องพึ่งพาผู้อื่นในทุกด้าน หากได้รับความรัก ความอบอุ่น ได้รับการตอบสนองที่เหมาะสมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ก็จะเกิดการไว้วางใจ แต่หากไม่ได้รับหรือได้รับการตอบสนองที่ไม่เหมาะสม จะทำให้เกิดความหวั่นกลัวและไม่ไว้วางใจในผู้อื่นเมื่อเติบโตขึ้น

- ช่วงชั้นที่ ๒ วัยเตาะแตะ (Toddler Period) อายุตั้งแต่ ๒- ๓ ปี เป็นช่วงชั้นแห่งความเป็นตัวของตัวเองและความละอายและสงสัยในตนเอง (Autonomy VS Shame & Doubt) ในวัยนี้จะเริ่มเรียนรู้และทำกิจกรรมด้วยตนเอง หากได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสม จะทำให้มีพัฒนาการไปสู่ความมีระเบียบวินัยและเป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าเลี้ยงดูแบบเคร่งครัดเกินไปหรือเลี้ยงดูแบบปกป้องมากเกินไป ไม่ให้การยอมรับในสิ่งที่เด็กทำด้วยตัวเอง เด็กจะเกิดความสงสัย ความละอาย ไม่มั่นใจในตนเองและไม่กล้าทำอะไรด้วยตนเอง

- ช่วงชั้นที่ ๓ ระยะเวลาก่อนเข้าเรียน (Preschool Period) อายุตั้งแต่ ๓-๖ ปี เป็นช่วงชั้นระหว่างการมีความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative VS Guilt) เป็นระยะที่เด็กมีการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง มีความสัมพันธ์กับเพื่อนที่โรงเรียน เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบลองอะไรใหม่ๆ ถ้าเด็กได้รับความรักความเข้าใจและได้รับการสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่างๆ จากพ่อแม่ เด็กย่อมมีความมั่นใจในตนเอง กล้าซักถาม มีความคิดริเริ่ม สามารถแก้ปัญหาและพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งต่างๆ แต่ถ้าพ่อแม่เข้มงวด ควบคุมความประพฤติมากเกินไป เด็กจะเกิดความรู้สึกผิดเมื่อพยายามทำอะไรด้วยตัวเอง

- ช่วงชั้นที่ ๔ ระยะเวลาวัยเรียน (School Period) อายุ ๖-๑๒ ปี ขั้นอุตสาหกรรมกับความรู้สึกด้อย (Industry VS Inferiority) ระยะนี้เด็กเรียนรู้ที่จะคิดและพยายามทำกิจกรรมด้วยตนเอง หาก

ได้รับการสนับสนุนจะทำให้เด็กมีความมานะพากเพียร แต่หากถูกขัดขวาง จะทำให้เด็กมีความรู้สึก
ด้อยและเกิดภาวะพัฒนาการถดถอยไปสู่ช่วงวัยต่างๆ ที่ผ่านมา

- ช่วงชั้นที่ ๕ ระยะเวลาวัยรุ่น (Adolescent Period) อายุ ๑๒-๒๐ ปี ชั้นอัตลักษณ์กับ
สับสนในบทบาท (Identity VS Role Confusion) เป็นระยะที่เริ่มสนใจเรื่องเพศ เริ่มเข้าสังคมและ
ต้องการการยอมรับ รู้สึกเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเอง มีอัตลักษณ์ของตัวเอง หากไม่สามารถผ่าน
ระยะนี้ได้จะเกิดความสับสนในบทบาทและหน้าที่เชิงสังคม

- ช่วงชั้นที่ ๖ ระยะเวลาผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adult Period) อายุ ๒๐-๔๐ ปี ชั้นความ
สนิทสนมกับการแยกตัว (Intimacy VS Isolation) ระยะนี้เริ่มมีการนัดกับเพศตรงข้าม การหมั้น
หมาย การแต่งงานและมีครอบครัว หรือมีชีวิตวัยทำงานที่ต้องสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น หาก
สามารถค้นพบอัตลักษณ์ก็จะสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีแต่ถ้าไม่สามารถทำได้จะเกิด
บุคลิกภาพแบบแยกตัว ปลึกวิเวก

- ชั้นที่ ๗ ระยะเวลาผู้ใหญ่ (Adult Period) อายุ ๔๐-๖๐ ปี ชั้นความห่วงใยคนรุ่นหลังกับการ
เห็นแก่ตัว (Generativity VS Self-Absorption) เป็นระยะที่จะห่วงใยคนรุ่นหลัง เอื้ออาทรผู้อื่น
หากไม่สามารถผ่านระยะนี้ได้ จะกลายเป็นคนที่คิดถึงแต่ตนเอง เอาตนเองเป็นใหญ่ เป็นคนเห็นแก่ตัว

- ชั้นที่ ๘ ระยะเวลาสูงวัย (Aging Period) อายุประมาณ ๖๐ ปีขึ้นไป ชั้นภาคภูมิใจกับสิ้น
หวัง (Integrity VS Despair) วัยนี้จะเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต ระลึกถึงเรื่องในอดีต หากชีวิต
ประสบความสำเร็จจะมีจิตใจมั่นคง ภาคภูมิใจในชีวิต ตรงกันข้ามหากชีวิตล้มเหลวหรือผิดหวังจะเกิด
ความรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวังและไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

๓) ทฤษฎีพัฒนาการการเรียนรู้ของเพียเจต์ (Piaget's Cognitive Theories) ได้
ศึกษาพัฒนาการด้านความคิดมนุษย์อย่างเป็นระบบ โดยเชื่อว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ทุกคนมีความ
พร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เกิด เพราะมนุษย์ทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้
ที่จะต้องมามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ผลจากกระบวนการดังกล่าว
จะทำให้มนุษย์เกิดพัฒนาการของเขาวัยปัญหาและแบ่งขั้นตอนการพัฒนาเป็น ๔ ชั้นคือ

- ชั้นใช้ประสาทสัมผัสและสั่งการ (Sensorimotor Period) อายุ ๐- ๒ ปี เป็นขั้น
พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาก่อนที่เด็กจะพูดได้ การแสดงถึงความคิดและสติปัญญาจะแสดง
ในรูปการกระทำหรือพฤติกรรมต่างๆ เช่น การมอง การไขว่คว้า เด็กยังไม่สามารถแยกตนเองออกจาก
สิ่งแวดล้อมได้จนกว่าเด็กจะได้รับประสบการณ์และพัฒนาขึ้นจึงสามารถแยกแยะได้

- ชั้นเตรียมปฏิบัติ (Pre-operational Period) ช่วงอายุ ๒-๗ ปี เป็นวัยก่อนเข้า
โรงเรียนและวัยอนุบาล ยังไม่สามารถใช้สติปัญญาได้เต็มที่ ความคิดขึ้นอยู่กับการรับรู้ ไม่สามารถใช้
เหตุผลลึกซึ้งได้ เริ่มเรียนรู้การใช้ภาษาและสัญลักษณ์ต่างๆ พัฒนาการวัยนี้แบ่งได้เป็น ๒ ชั้นคือ ชั้น
เตรียมความคิดแบบรวบยอด (Preconceptual Thought) อายุ ๒-๔ ปี ระยะนี้เด็กจะมีพัฒนาการด้าน
การใช้ภาษา เริ่มมีความคิดรวบยอดแต่ยังไม่สมบูรณ์ เอาแต่ใจตัวเอง อยู่ในโลกแห่งจินตนาการ ชอบ
เล่นบทบาทสมมติและขึ้นคิดตามสัญชาตญาณ (Intuitive Thought) อายุ ๔-๗ ปี ระยะนี้เด็กจะมี
พัฒนาการรับรู้ได้เอง สามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นหมวดหมู่ที่มีลักษณะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน ลักษณะ
พิเศษของวัยนี้คือเชื่ออะไรก็จะเชื่ออย่างนั้นหรือยึดติดกับรูปร่างของสิ่งนั้น

- ขั้นปฏิบัติการคิดแบบเป็นรูปธรรม (Concrete Operation Stage) อายุ ๗-๑๑ ปี
ระยะนี้เด็กจะสามารถคิดแบบมีเหตุผลโดยจะ แบ่งแยกสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้และเริ่ม
แก้ปัญหาสิ่งต่างๆที่เป็นรูปธรรมได้ สามารถคิดย้อนกลับแต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่เป็นนามธรรมได้
- ขั้นปฏิบัติการคิดแบบเป็นนามธรรม (Formal Operation Stage) อายุ ๑๑-๑๕ ปี
ขั้นนี้เป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางความคิด จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ สามารถแก้ปัญหาที่เป็นนามธรรม
ได้ สามารถคิดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์และทำงานที่ต้องใช้สติปัญญาอย่างซับซ้อนได้ จะคิด
นอกเหนือไปจากสิ่งปัจจุบัน จะสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งต่างๆและพอใจที่จะคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็น
นามธรรม การพัฒนาความคิดแบบนี้จะพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ จนถึงวัยรุ่น ซึ่งเพียเจท์เชื่อว่าการพัฒนา
ด้านความคิดและสติปัญญาของมนุษย์จะดำเนินไปเป็นลำดับขั้นเหล่านี้ ไม่สามารถข้ามขั้นได้

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๕ ได้กำหนดให้รัฐพึง
จัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็น
กรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่
เป้าหมายดังกล่าว การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมายและสาระที่พึงมีให้
เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ
เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อรับผิดชอบ
ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติกำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่าง
ยุทธศาสตร์ชาติในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริม
และสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้เป็นไปตามที่
กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

ร่างยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๑) ได้แบ่งประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ
ออกเป็น ๖ ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถใน
การแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบน
คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการ
บริหารจัดการภาครัฐ โดยยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) จะเป็นยุทธศาสตร์ชาติ
ฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุ
วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

ในการจัดทำเอกสารวิจัยครั้งนี้จะศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้าน
การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์หรือประชาชนไทยซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่ มีความสุข
และนำพาประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย
ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี มีความรักชาติ ศาสนา

พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่มีความเข้มแข็งและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีความสุขบนพื้นฐานของความพอเพียง มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีงานและรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในระดับดี อารงรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย

เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ “คนไทยในอนาคต มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะ สื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สูการเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง” โดยเน้นให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ ควบคู่กับ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต รวมทั้งการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ๔ ด้าน ได้แก่

- ใจ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ รักษาศีลธรรม คุณธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีจิตสำนึกของความเป็นไทย รู้จักการพึ่งตนเอง รักษาความเป็นไทย เข้าใจสังคมไทยและสังคมโลก ยอมรับความแตกต่าง มีความเคร่งครัดและปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายของสังคม

- สติปัญญา มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีทักษะชีวิต มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และพึ่งตนเองได้ มีความรู้สามารถหลากหลายด้านและความรู้รอบตัวสูง

- กาย มีพัฒนาการที่รอบด้านตั้งแต่อยู่ในครรภ์ มีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง รักษาการออกกำลังกายและเล่นกีฬา จัดปัญหาเด็กปฐมวัยได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ และมี พัฒนาการไม่สมวัย

- สภาพแวดล้อม ครอบครัวไทย จะต้องมีความสามารถในการปกป้อง ค้ำครอง ดูแลอบรมบ่มเพาะ สั่งสอนเยาวชนในครอบครัว ไม่ยอมรับการทุจริตคอร์รัปชัน ระบบนิเวศที่สนับสนุนครอบครัวในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้และสังคมที่มีความสุข

ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับบริบททางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยต้องมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับ การปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน ‘วิถี’ การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม ในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษา แล้ว

รวมถึงความตระหนักถึงพหุปัญญา (multiple intelligence) ของมนุษย์ที่หลากหลายและ การพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท และการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งการเสริมสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่นซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็กและเยาวชนที่มี คุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไป โดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาคน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ระหว่างกระทรวง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ ในการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุข ภาวะของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (Transformation of Culture) มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมกันระหว่าง “ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ” ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็น ‘วิถี’ การดำเนินชีวิต ดังนี้

- การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว โดยส่งเสริมให้ครอบครัวมีความอบอุ่น ดำเนินชีวิตโดยยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มัชยัสถ์ อดออม ซื่อสัตย์และยึดถือแนวทางตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะดังกล่าวรวมทั้งการพัฒนาพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต

- การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอนใน สถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาสอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการมีจิตสาธารณะเข้าไป ในทุกสาระวิชาและในทุกกิจกรรม รวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เอื้อ ต่อการมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ รวมถึงการรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม

- การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา เพื่อเผยแพร่หลักคำสอนที่ดีงามให้แก่ประชาชน โดยพัฒนา ผู้เผยแพร่ศาสนาให้ประพฤติปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างตาม คำสอนที่ถูกต้องของแต่ละศาสนา รวมทั้งมีการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

- การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยการพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นต้นแบบของการมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์การจัดระเบียบสังคมและการนำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม รวมถึงการลงโทษผู้ละเมิดบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม

- การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ โดยกระตุ้นให้ภาคธุรกิจมีการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล พัฒนาสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมของคนทุกคนในบริษัท ทั้งพนักงานและลูกค้า ปรับเปลี่ยนทัศนคติการคำนวณผลตอบแทนให้คำนึงถึงต้นทุนทางสังคม

ส่งเสริม การจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองสังคมรวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม เช่น วิสาหกิจเพื่อ สังคม เป็นต้น

- การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคมโดยส่งเสริมให้สื่อและสื่อสารมวลชนปฏิบัติตามจรรยาบรรณสื่ออย่างเคร่งครัด การจัดเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์ ในช่วงเวลาที่มีผู้ชมมากที่สุดรวมทั้งการส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ นำเสนอตัวอย่างของการมีคุณธรรม จริยธรรม และการมี จิตสาธารณะเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

- การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยสร้างความตระหนักให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตนเอง การตรงต่อเวลา การยอมรับความหลากหลาย เห็นคุณค่าและความสำคัญในการประกอบสัมมาอาชีพหรือมีงานทำ เน้นการพึ่งพาตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและต่อผู้อื่น และเป็นพลเมืองที่ดี และส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมการทำงานเพื่อส่วนรวม สนับสนุน ส่งเสริม เป้าหมายของประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็นที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย/วัยเด็ก วัยรุ่น/วัยเรียน วัยผู้ใหญ่/วัยแรงงานและวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย มีความรอบรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงิน (Financial Planning) ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมี คุณค่า ดังนี้

- ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ ส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ ส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การส่งเสริมการให้สารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็กและให้มีการลงทุนเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน

- ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการ แก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความยืดหยุ่นทาง ความคิด รวมถึงทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และได้รับการพัฒนาเต็ม ตามศักยภาพสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ รวมถึงการวางพื้นฐานการเรียนรู้ เพื่อการวางแผนชีวิตและวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และนำไปปฏิบัติได้ ตลอดจน การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน รวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความ ต้องการของประเทศ มีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้ ภายใต้อสังคมนที่เป็นพหุวัฒนธรรม

- ช่วงวัยแรงงาน ยกกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะแรงงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลและความต้องการของตลาดแรงงาน มีการทำงานตาม หลักการทำงานที่มี คุณค่าเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ มีวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะทางการเงินเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัว มีการวางแผน ทางการเงินและมีการออม การรับผิดชอบต่อพ่อแม่ต่อครอบครัว มีการ

พัฒนาระบบการเรียนรู้ และ การอำนวยความสะดวกด้านความรู้เพื่อพัฒนาความรู้ แรงงานฝีมือ ความชำนาญพิเศษ การเป็นผู้ประกอบการใหม่และการพัฒนาต่อยอดความรู้ในการสร้างสรรค์งานใหม่ๆ รวมทั้งมาตรการขยายอายุการทำงาน

- ช่วงวัยผู้สูงอายุส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณ ผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ ฟื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุพร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม เช่น การเป็นอาสาสมัคร (Social Productivity) ส่งเสริมสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุ (Silver Economy)

ประเด็นที่ ๓ การปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อ การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการ ออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มและการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ ดังนี้

- การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ที่มุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ อาทิเช่น Science (ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการตั้งคำถาม) Technology (ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี) Engineering (ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์และการคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหา) Art (ความรู้และทักษะทาง ศิลปะ) และ Mathematics (ความรู้ด้านคณิตศาสตร์และระบบคิดของเหตุผลและการหาความสัมพันธ์) การพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด/ ทบทวนไตร่ตรอง (Reflection) การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนได้ (Self-directed Learners) การหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต

- การเปลี่ยนโฉมบทบาท ‘ครู’ ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็น นักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งปรับระบบการผลิตและพัฒนาครู ตั้งแต่การดึงดูด คัดสรร ผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและ สมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอน และสร้าง เครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้าน การสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ และวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง

- การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกกระดับ ทุกประเภท จัดให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนในทุกระดับ จัดโครงสร้างการจัดการการศึกษาเพื่อสร้างความรับผิดชอบ ต่อ ผลลัพธ์และให้เอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค ทั้งถึง และใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ปฏิรูปการคลังด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยแยกออกจาก ระบบการประเมินและการรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน รวมทั้งมีการปฏิรูประบบการสอบที่ นำไปสู่การวัดผลในเชิงทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ มากกว่าการวัดระดับความรู้ ตลอดจนมี การวิจัยและใช้เทคโนโลยีในการสร้างและจัดการความรู้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

- การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการจัดระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูงและยืดหยุ่นผ่านการพัฒนาโลกต่าง ๆ อาทิ การพัฒนา การศึกษาออนไลน์แบบเปิด การพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้ดิจิทัล การมีระบบเทียบโอน ประสบการณ์ ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) มาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การ Upskill/Reskill การให้สถานประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงานผ่านการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development: CPD) ภายใต้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ นอกจากนี้ ต้อง พัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปรับปรุง แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็น พื้นที่เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต รวมถึงการเรียนรู้และทบทวนทักษะ พื้นฐาน ได้แก่ การอ่านออก- เขียนได้-คิดเลขเป็น (Basic Literacy) โดยระดมทรัพยากรจาก ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การพัฒนาทัศนคติและแรงบันดาลใจที่อยากเรียนรู้ การสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ และให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงสิ่งที่ เกิดขึ้นรอบตัว รวมทั้งนำความรู้ไปพัฒนาต่อยอดหรือ ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

- การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก บนพื้นฐานของความเข้าใจลุ่มลึก (Critical Understanding) ในประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของไทยและพัฒนาการของประเทศเพื่อน บ้าน เพิ่มการรับรู้ของคนไทยด้านพหุวัฒนธรรม การเห็นคุณค่าและมีความอดกลั้นต่อ ความแตกต่างทางความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิต ผ่านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อนบ้าน การ แลกเปลี่ยนเด็ก เยาวชน และนักเรียน การฝังตัวและการทำงานระยะสั้นในประเทศเพื่อนบ้านใน ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

- การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเน้นการพัฒนา ทักษะดิจิทัล ทักษะการคัดกรองความรู้ องค์กรความรู้ การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับคุณค่าของครูไป พร้อมกัน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและใช้ประโยชน์ จาก ระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติโดยเน้น การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและมีความโดดเด่นเฉพาะสาขาสู่ ระดับนานาชาติ ในการให้บริการทางการศึกษา วิชาการ และการพัฒนาสมรรถนะแรงงาน ควบคู่กับ

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ เป็นศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ทดสอบสมรรถนะในระดับ ภูมิภาค

ประเด็นที่ ๔ การตระหนักถึงพหุปัญญา (Multiple Intelligence) ของมนุษย์ที่หลากหลาย อาทิ ภาษา ตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านทักษะและมิติ ดนตรี กีฬาและการเคลื่อนไหวของร่างกาย การจัดการตนเอง มนุษย์สัมพันธ์ รวมถึงผู้มีความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน โดยการพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษ (Talents) ของพหุปัญญาแต่ละประเภท การสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนประชากรไทยมีอาชีพบนฐานพหุปัญญา การสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอด การประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง ดังนี้

- การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนไทยมีการพัฒนาที่สมดุล มีทางเลือกในการใช้ศักยภาพพหุปัญญาในการดำรงชีวิต เกิดอาชีพบนฐานพหุปัญญาที่สังคมยอมรับและเห็นความสำคัญ อาทิ นักกีฬา นักดนตรี ศิลปิน นักคิด นักเขียน รวมทั้งมีกลไกคัดกรองและส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ จัดโรงเรียน ระบบเสริมประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ตลอดจนสร้างมาตรการจูงใจ เพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษผลักดันให้ประเทศไทยมีบทบาทเด่นในประชาคมโลก ทั้งด้านกีฬา ภาษาและวรรณกรรม สุนทรียศิลป์ ตลอดจนการวิจัย

- การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงานและระบบสนับสนุน (Ecosystems) ที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่าง ๆ อาทิ การจัดทำมีโครสร้างพื้นฐาน/เครื่องมือ การทำงานที่เหมาะสม การสร้างระบบเชื่อมโยงเครือข่ายวิจัยกับศูนย์ความเป็นเลิศที่มีอยู่ในปัจจุบันใน รูปแบบการร่วมมือ (Consortium) การมีกลไกการทำงานในลักษณะการรวมตัวของกลุ่มคนในหลาย สาขาวิชา (Convergence) เพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นนำให้สามารถต่อยอดงานวิจัยที่ สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกับสถาบันวิจัยอื่น ๆ ทั่วโลก เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้นักวิจัยความสามารถสูงของไทย รวมถึงการเปิดพื้นที่ในการสร้างเสริม ศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง

- การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาช่วยสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ ทั้งในรูปแบบการทำงานชั่วคราวและถาวร ตามความเหมาะสมของเป้าหมายการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาต่างๆ รวมถึงผู้มีความสามารถที่มีศักยภาพสูงด้านต่างๆ ลูกหลานชาวต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยที่มีความสามารถพิเศษและการรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษจากทั่วโลกและผู้เชี่ยวชาญที่มีศักยภาพหรือทักษะสูงในสาขาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการรักษาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทั้งคนไทยหรือคนต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทยได้แสดงศักยภาพและใช้ความสามารถในการทำประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ

ประเด็นที่ ๕ การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งด้าน กาย ใจ สติปัญญา และสังคม มุ่งเน้นการเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบที่นำไปสู่การมีศักยภาพ

ในการจัดการสุขภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีและมี “ทักษะด้านสุขภาพ” ที่เหมาะสม ดังนี้

- การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยพัฒนาองค์ความรู้และการสื่อสารด้านสุขภาพ ที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งเฝ้าระวังและจัดการกับความรู้ด้านสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง จนเกิดเป็น “ทักษะทางปัญญาและสังคม” ที่เป็นการเพิ่มศักยภาพในการจัดการสุขภาพของตนเองของ ประชาชน อาทิ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของตนเองให้มีความเหมาะสม และการมีกิจกรรมทาง กายที่เพียงพอในการดำรงชีวิต

- การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาพ โดยผลักดันการสร้างเสริมสุขภาพในทุกนโยบาย (Health in All Policies) ที่ให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ต่อสุขภาพของประชาชน เพื่อลดภัยคุกคามที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสุขภาพคนไทย เช่น ยาสูบ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มลพิษทางสิ่งแวดล้อม อาหารที่ให้โทษต่อสุขภาพ อุบัติเหตุบนท้องถนน และ กลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non Communicable Diseases:NCDs) เป็นต้น

- การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีโดยส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นมิตรต่อสุขภาพและเอื้อต่อการมีกิจกรรมสำหรับวัยกระตือรือร้นของสังคม จัดทำมาตรการทางการเงินการคลังที่สนับสนุนสินค้าที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยในการเสริมการมีสุขภาพ รวมทั้งกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยชุมชนและภาคประชาชนก่อนการดำเนินโครงการที่อาจกระทบต่อระดับสุขภาพ

- การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาพที่ดีโดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างความเลิศทางด้านบริการทางการแพทย์และสุขภาพแบบครบวงจรและทันสมัย ที่รวมไปถึงการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ในการให้คำปรึกษา วินิจฉัยและพยากรณ์การเกิดโรคล่วงหน้า การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพทางไกลให้มี ความหลากหลาย เข้าถึงง่ายเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ห่างไกล มีการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์เข้ากับอินเทอร์เน็ต (Internet of Things) ทางด้านสุขภาพ อาทิ การพัฒนาอุปกรณ์อัจฉริยะ (Smart Devices) ในการวัดอัตราการเต้นชีพจร หัวใจและส่งข้อมูลให้แพทย์ทราบทันทีและจัดให้มีระบบการเก็บข้อมูลสุขภาพของประชาชนตลอดช่วงชีวิตให้มีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนพื้นฐานความยั่งยืนทางการคลังรวมถึงการปฏิรูประบบการเก็บภาษีและรายจ่ายเพื่อให้บริการด้านสุขภาพตลอดจนการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพในการสร้างสุขภาพที่ดีให้กับประชาชนทุกช่วงวัยอย่างมีประสิทธิภาพ พอเพียง เป็นธรรม และยั่งยืน

- การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาพที่ดีในทุกพื้นที่ โดยให้ชุมชนเป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีของประชาชน ผ่านการจัดการความรู้ด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์ และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างสุขภาพที่พึงประสงค์ระหว่างกัน โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกให้ชุมชนสามารถสร้างการมีสุขภาพดีของตนเองได้ เช่น ให้ความรู้สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการสุขภาพแก่ประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อให้ชุมชนเป็นพื้นที่สำคัญในการจัดการสุขภาพของแต่ละพื้นที่

ประเด็นที่ ๖ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ (Eco-systems) มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยที่มีสุขของครอบครัวไทย การส่งเสริมบทบาทในการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียนและการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

- การสร้างความปลอดภัยที่มีสุขของครอบครัวไทย เน้นการสร้างความรู้ในการวางแผนชีวิต และการสร้างครอบครัว ความรอบรู้ด้านการเงินและการวางแผนการเงิน การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาครอบครัว การส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย พัฒนาทักษะชีวิต และการเรียนรู้ การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชากรแต่ละช่วงวัย โดยเริ่มจากการสร้างและพัฒนาบุตรที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยที่ถูกต้องให้กับกลุ่มคนก่อนก้าวมาเป็น พ่อแม่ ตั้งแต่การพัฒนาการเข้าถึงบริการสุขภาพ การส่งเสริมวางแผนครอบครัว การตรวจสอบความ พร้อมในการสร้างครอบครัว การส่งเสริมอนามัยการเจริญพันธุ์ในกลุ่มแม่เพื่อส่งเสริมการเกิดที่มี คุณภาพในกลุ่มประชากรวัยเจริญพันธุ์ทุกกลุ่มให้มีประชากรที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ โดยส่งเสริมความรู้ในการวางแผนชีวิตที่เหมาะสมกับค่านิยมของคนรุ่นใหม่ มุ่งเน้นการให้ความรู้ผู้ที่จะมาเป็นพ่อแม่/ผู้ปกครองในเรื่องโภชนาการ วิธีการเลี้ยงดู วิธีการสื่อสารและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมบนฐานความรู้ทางวิชาการตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์และถึงช่วงอายุต่าง ๆ ของการเลี้ยงดูบุตร รวมถึงขยายผลไปสู่การพัฒนาโลกในลักษณะของโรงเรียนพ่อแม่ในวงกว้างเพื่อมีส่วนร่วมช่วยในการสร้างพัฒนาการวางพื้นฐานความคิด ทักษะอารมณ์ ทักษะสังคม ทักษะทางการเงินและพัฒนาความเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มัธยัสถ์ อดออม มีความรับผิดชอบและพึ่งพาตนเอง จัดให้มีสถานที่ บุคลากร และทรัพยากรที่จำเป็นในการให้ค่าปรึกษาในการเสริมพลังสายใยภายใน ครอบครัวและส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครองท้องถิ่นทุกแห่ง โดยให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชุมชนผู้ประกอบการที่ไม่แสวงหากำไร เครือข่ายจิตอาสา เป็นต้น การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็งโดยเน้นการส่งเสริมการเกื้อกูลกันของคนทุกวัยในครอบครัวในการดูแลสมาชิกในครอบครัว การส่งเสริมนโยบาย การสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานทั้ง มาตรการส่งเสริมให้พ่อแม่ที่มีบุตรก่อนวัยเรียนและต้องทำงานในสถานประกอบการมีเวลาในการเลี้ยงดูบุตร มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน จัดสวัสดิการการเกื้อกูลและเสริมพลังลูกจ้างได้มีเวลาในการดูแลบุตรก่อนวัยเรียนและ/หรือพ่อแม่ที่อยู่ในภาวะพึ่งพา มีมาตรการทางการเงินสนับสนุนผู้ประกอบการที่ลงทุนทางสังคมเพื่อผู้ประกอบการที่จัดบริการเชิงสังคมในการสนับสนุนครอบครัว การส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชน/สถานประกอบการจัดบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสนับสนุนครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรและการดูแลผู้สูงอายุ เช่น สถานดูแลเด็กปฐมวัย สถานดูแลผู้สูงอายุรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น การสนับสนุนบทบาทของชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มครอบครัวเปราะบาง อาทิ การมีระบบพี่เลี้ยงชุมชน มาตรการสนับสนุนการบริหารและพัฒนาเด็ก รวมทั้งปรับปรุง กฎหมาย กำหนดบทบาทและจัดสรรทรัพยากรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสริมพลัง ครอบครัว ควบคู่กับการปฏิรูปสื่อให้มีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ในการให้ความรู้ต่อการพัฒนาและ เสริมสร้างความเข้มแข็งครอบครัว

- การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างบรรทัดฐานที่ดีใน สังคม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของประชากรให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลง ของโลกในอนาคต สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการและสร้างนวัตกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

- การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน โดยเน้นให้พ่อแม่มีวัฒนธรรมที่ปลูกฝังให้ลูก เพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ชีวิต ดนตรี กีฬา ศิลปะ รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน เปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม เอื้อแก่ครอบครัวทุกลักษณะ รวมถึงจัดให้มีพื้นที่ ในการจัดกิจกรรมสาธารณะให้เป็นศูนย์รวมแห่งการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ ร่วมกัน อาทิ ศูนย์เยาวชน ศูนย์กีฬาและนันทนาการ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาอย่าง สร้างสรรค์และมีคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพ และสามารถเข้าถึงได้ง่าย

- การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการเชื่อมโยงข้อมูลรายบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การพัฒนาตนเอง สุขภาพและการพัฒนาอาชีพในตลอดช่วงชีวิต (ตั้งแต่เกิดจนตาย) เพื่อเสริมและสร้างศักยภาพของการดำเนินงานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามพันธกิจของแต่ละกระทรวงให้มีความเข้มแข็ง และตอบโจทย์ประเทศ เป็นฐานข้อมูลการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินจุดอ่อนจุดแข็ง และศักยภาพบุคคลของประเทศ นำไปสู่การตัดสินใจระดับนโยบายและปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคนไทยอย่างมี ทิศทางและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต รวมถึงข้อมูลที่สนับสนุนการผลิตกำลัง แรงงานที่มีทักษะตรงต่อความต้องการของตลาดงานในอนาคต และใช้ประกอบการตัดสินใจใน การศึกษาต่อ ธนาคารคลังสมองเพื่อรวบรวมผู้สูงอายุที่มีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ เพื่อถ่ายทอด ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ

ประเด็นที่ ๗ การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ โดยมีมุ่ง ส่งเสริมการใช้กิจกรรมนันทนาการและกีฬาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่าง ครบวงจรและมีคุณภาพมาตรฐาน การสร้างนิสัยรักกีฬาและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา และการใช้กีฬาและนันทนาการในการพัฒนาจิตใจ สร้างความสามัคคีของคนในชาติ หล่อหลอมการเป็นพลเมืองดีพัฒนา คุณภาพชีวิต รวมทั้งการพัฒนาทักษะด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพในระดับนานาชาติ ในการสร้างชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศชาติเพื่อรองรับอุตสาหกรรมกีฬา

- การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต โดยส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การออกกำลังกาย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการเล่นกีฬาบางชนิดที่มีความจำเป็นต่อทักษะใน การดำรงชีวิต (ว่ายน้ำ ยิมนาสติก มวยไทย) รวมทั้งการมีอิสระในการประกอบกิจกรรม

นันทนาการ ตามความถนัดหรือความสนใจเฉพาะบุคคล และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิต เพื่อพัฒนา จิตใจ สร้างความสัมพันธ์อันดี หล่อหลอมจิตวิญญาณและการเป็นพลเมืองดี

- การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ โดยเน้นการจัดกิจกรรมกีฬา สร้างโอกาสและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาอย่างต่อเนื่อง การปลูกฝังให้มีคุณธรรมของความเป็นนักกีฬา มีระเบียบ วินัย รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย และรู้จักการขอโทษ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐาน ด้านอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกทาง กีฬาและนันทนาการที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับประชาชน ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย

- การส่งเสริมการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศและต่อยอดสู่ระดับอาชีพ โดยมุ่งการสร้างและพัฒนา นักกีฬาของชาติ การเฟ้นหานักกีฬาที่มีความสามารถ สร้างพื้นที่และโอกาสในการแข่งขันแสดงศักยภาพ ด้านกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา การส่งเสริมการจัดกีฬาระดับนานาชาติ และ สร้างแรงบันดาลใจในการต่อยอดความสำเร็จจากความเป็นเลิศสู่การประกอบอาชีพและมีเส้นทางอาชีพ ที่มีนัย ควบคู่กับส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านการกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์ การกีฬา การจัดการความรู้ และพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อนำมาใช้ส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาเพื่อ ความเป็นเลิศ กีฬาเพื่อการอาชีพ และนันทนาการเชิงพาณิชย์

- การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของ อุตสาหกรรมกีฬา โดยมุ่งสร้างและพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ ทั้งครูหรือผู้สอนกีฬา ผู้ตัดสินกีฬา นักวิทยาศาสตร์การกีฬา ผู้บริหารการกีฬา อาสาสมัครกีฬา อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป บุคคลกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส ได้อย่าง ถูกต้อง และสามารถต่อยอดศักยภาพในการพัฒนาเป็นบุคลากรทางการกีฬา และนันทนาการที่มี มาตรฐานของประเทศ รวมทั้งสนับสนุนและเสริมศักยภาพรองรับการเติบโตของ อุตสาหกรรมกีฬาและ นันทนาการและการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการลงทุนและฐานการผลิตด้าน อุตสาหกรรมกีฬาของ ภูมิภาคเอเชีย (Sport Hub) ควบคู่กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและ นันทนาการ การสนับสนุน และส่งเสริมผลิตบุคลากรและการพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุน อุตสาหกรรมกีฬาและนันทนาการ ตลอดจนมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการกีฬาและ นันทนาการ และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐ เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้ หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่งและกับดักความไม่ สมดุลในการพัฒนาประเทศ พร้อมๆ กับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ “ประเทศในโลกรุ่นหนึ่ง” ที่มี ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีได้วางไว้ ด้วยการสร้างความ เข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง” โดยขับเคลื่อนผ่านกลไก “ประชารัฐ”

Thailand ๔.๐ ได้กำหนดเป้าหมายครอบคลุมใน ๔ มิติ ดังนี้

๑) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็น “ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า” ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์

๒) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม เป็น “สังคมที่เดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ด้วยการเติมเต็มศักยภาพของผู้คนในสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และพื้นที่ความสมานฉันท์และความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคม ให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

๓) การยกระดับคุณค่ามนุษย์ ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑” ควบคู่ไปกับการเป็น “คนไทย ๔.๐ ในโลกที่หนึ่ง”

๔) การรักษาสันติภาพ เป็น “สังคมที่น่าอยู่” มี “ระบบเศรษฐกิจที่สามารถปรับสภาพตามภูมิอากาศ” ควบคู่ไปกับการเป็น “สังคมคาร์บอนต่ำ” อย่างเต็มรูปแบบ

Thailand ๔.๐ ประกอบด้วย ๕ วาระขับเคลื่อนสำคัญ คือ ๑) การเตรียมคนไทย ๔.๐ เพื่อก้าวสู่โลกที่หนึ่ง ๒) การพัฒนาคลัสเตอร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต ๓) การบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ๔) การเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศผ่านกลไกของกลุ่มจังหวัดและจังหวัด ๕) บูรณาการอาเซียนเชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลก

ในวาระที่ ๑ จะเป็นวาระแห่งการเตรียมคนไทย ๔.๐ เพื่อก้าวสู่โลกที่หนึ่ง เปรียบเสมือนการเตรียมเมล็ดพันธุ์ใหม่ ด้วยการบ่มเพาะคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑ ควบคู่ไปกับการพัฒนา “คนไทย ๔.๐ สูโลกที่หนึ่ง”

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑ คือ คนไทยที่มีปัญญาที่เฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart)

การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการเตรียมคนไทย ๔.๐ สูโลกที่หนึ่ง ซึ่งจะครอบคลุมการปรับเปลี่ยนใน ๔ มิติดังต่อไปนี้

๑. โลกกำลังปรับเปลี่ยนจาก “One Country, One Destiny” เป็น “One World, One Destiny” ดังนั้นต้องปรับเปลี่ยนคนไทย จากแบบ Thai-Thai เป็นคนไทยแบบ Global Thai ที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย พร้อมๆ กับมีกรอบความคิดที่เป็นสากล สามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีโลก

๒. โลกกำลังปรับเปลี่ยนจาก “Analog Society” เป็น “Digital Society” ดังนั้นจะต้องปรับเปลี่ยนคนไทย จาก Analog Thai เป็นคนไทยที่เป็น Digital Thai เพื่อให้สามารถดำรงชีวิต เรียนรู้ทำงาน และประกอบธุรกิจ ได้ ทั้งในโลกจริงและโลกเสมือนจริง

๓. เพื่อให้สามารถอยู่ใน Global/Digital Platform ที่มีชุดของโอกาส ภัยคุกคาม เงื่อนไขและข้อจำกัดชุดใหม่ จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนคนไทย จากคนไทยที่มีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำกัด เป็น คนไทยที่มีความรู้ และทักษะสูง มีความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรม

๔. พร้อมๆกันนั้น เพื่อให้สามารถอยู่ในโลกศตวรรษที่ ๒๑ อย่างเป็นปกติสุข จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนคนไทย จากคนไทยที่มองเน้นประโยชน์ส่วนตัว เป็น คนไทยที่มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความเอื้อกูลและแบ่งปัน

โดยเริ่มจากการสร้างพลวัตการเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน การเติมเต็มศักยภาพของผู้คน (Growth for People) เมื่อผู้คนเหล่านี้ได้รับการเติมเต็มศักยภาพอย่างเต็มที่ ก็จะเป็นพลังประชาชนที่จะกลายเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโต (People for Growth) และนำพาประเทศสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนอย่างแท้จริง ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบนิเวศของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้คนไทยเป็นคนที่มีความมั่นใจ มีความมุ่งมั่น เพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่างมีพลังและมีความหมาย มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรม เป็นคนที่มีจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เป็นคนที่มุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์

การปรับเปลี่ยนระบบนิเวศการเรียนรู้ของคนไทยทั้งระบบเพื่อเสริมสร้างแรงบันดาลใจ ให้มีความมุ่งมั่น เพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่างมีพลังและมีความหมาย ปรับเปลี่ยนจากการเรียนแบบเฉื่อยชา (Passive Learning) เป็นการเรียนด้วยความกระตือรือร้น (Active Learning) ปรับเปลี่ยนจากการเรียนตามภาคบังคับเป็นการเรียนที่เกิดจากความอยากรู้ อยากทำและอยากเป็น ปรับเปลี่ยนจากการเรียนตามมาตรฐานเป็นการเรียนเพื่อตอบโจทย์เฉพาะบุคคล โดยพัฒนาจากศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดของแต่ละบุคคล

การปรับเปลี่ยนระบบนิเวศของการเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ต้องปรับเปลี่ยนจากการเรียนรู้ในห้องเรียน ในโรงเรียน และในระบบ เป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียน นอกโรงเรียน และนอกระบบ ปรับเปลี่ยนจากการคิดในกรอบ ที่เน้น “ท่องจำ” “เชื่อฟัง” และ “ทำตาม” เป็นการคิดนอกกรอบ ที่เน้น “กล้าคิดต่าง” “ทำต่าง” แต่ “เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น” ปรับเปลี่ยนจากการเรียนแบบถ่ายทอดข้อเท็จจริง เป็นการเรียนแบบชี้แนะให้ใช้ความคิด

ปรับเปลี่ยนระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีความเกื้อกูลและแบ่งปัน (Mindful Learning) ส่งเสริมการเลี้ยงดูในครอบครัว เน้นฝึกเด็กให้รู้จักการพึ่งตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ ในรูปแบบของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน กำหนดมาตรการดูแลครอบครัวที่เปราะบางให้สามารถดูแลสมาชิกได้อย่างเข้มแข็ง ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย จิตสาธารณะ การทำงานเป็นทีม ปรับเปลี่ยนจากการเน้นผลประโยชน์ร่วม (Common Interest) เป็นการเน้นสร้างคุณค่าร่วม (Sharing Value) ปรับเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์ในรายบุคคล (Individual Creating) เป็นการมุ่งเน้นการระดมความคิดสร้างสรรค์แบบกลุ่ม (Common Creating) ปรับเปลี่ยนจากการให้รางวัลจากการแข่งขัน (Competing Incentive) เป็นการให้รางวัลจากการทำงานร่วมกัน (Sharing Incentive)

การเตรียมการเพื่อสร้างพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizen) เป็นฐานรากที่สำคัญที่สุดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น วิชาหน้าที่พลเมือง (Civic Education) และกิจกรรมลูกเสือ จะต้องถูกฟื้นฟูเพื่อบ่มเพาะให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ในที่สุด ปรับวิธีการเผยแพร่ศาสนาที่มุ่งชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตตามหลักธรรมคำสอนที่เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ส่งเสริมชุมชนให้จัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ จัดระเบียบทางสังคม และกำหนดบทลงโทษทางสังคม สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผ่านกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุข การรักษาสีเขียวและอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดสรรเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้กับสื่อสร้างสรรค์

ที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี ให้สื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงและสร้างกระแสเชิงบวก

ปรับเปลี่ยนระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อมุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (Result-Based Learning) เปลี่ยนจากการเรียนโดยเน้นทฤษฎี เป็น การเรียนที่เน้นการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา เปลี่ยนจากการเรียนแบบฟังบรรยาย เป็น การทำโครงการและแก้ปัญหาโจทย์ในรูปแบบต่างๆ เปลี่ยนจากการวัดความสำเร็จจากระบบการนับหน่วยกิตเป็นการวัดความสำเร็จจากการบรรลุผลสัมฤทธิ์ เปลี่ยนจากการเรียนเพื่อวุฒิการศึกษา เป็นการเรียนเพื่อการประกอบอาชีพ ผลักดันให้มีการนำวัฒนธรรมการทำงานที่พึงประสงค์ไปปฏิบัติจนให้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของคนในสังคมไทย การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑ และการเตรียมคนไทย ๔.๐ สู่โลกที่หนึ่ง ผ่านระบบนิเวศการเรียนรู้ดังกล่าว จะเป็นหัวใจสำคัญในการเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่ “สังคมไทย ๔.๐” นั่นคือ สังคมที่มีความหวัง (Hope) สังคมที่เปี่ยมสุข (Happiness) และ สังคมที่มีความสมานฉันท์ (Harmony) ในที่สุด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

การพัฒนาประเทศไทยในระยะที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้คนเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยในการผลิตเพื่อสนองความต้องการการพัฒนาให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยยังไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และการพัฒนาศักยภาพของคนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นแม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดี แต่ผลของการพัฒนาได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและการพัฒนาประเทศในระยะยาว

การพัฒนาศักยภาพของคนที่พึงปรารถนา จะต้องพัฒนาให้คนทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีจิตสำนึกและมีบทบาทในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ดีงาม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลยั่งยืนบนพื้นฐานของความเป็นไทย

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ จึงได้เน้นในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยมีการเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง ภายใต้งานไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างประชากรสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ และเกิดการขาดแคลนแรงงาน ผลผลิตภาพแรงงานต่ำคุณภาพคนยังมีปัญหาในทุกช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่

พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ แรงงานมีปัญหาทั้งในเรื่องความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพโดยที่จำนวนไม่น้อยต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ดังนั้น จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ มีดังนี้

- ๑) การพัฒนากลุ่มเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ
- ๒) การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม คนไทยในทุกช่วงวัยเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม
- ๓) การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นพัฒนาทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน วัยแรงงานเน้นการสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดงานทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ วัยสูงอายุเน้นพัฒนาทักษะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์
- ๔) การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคตอย่างสำคัญ
- ๕) การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับและยกระดับการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับระบบการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและพัฒนาระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- ๖) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดี เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ในการดูแลสุขภาพการพัฒนารูปแบบการออกกำลังกายและโภชนาการที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย การใช้มาตรการทางกฎหมายและภาษีในการควบคุมและส่งเสริมอาหารและผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ การสร้างกลไกในการจัดทำนโยบายสาธารณะที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพที่จะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

เป้าหมายและแนวทางการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

เป้าหมายการพัฒนา แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ กำหนดเป้าหมายด้านต่างๆ ในช่วงเวลา ๕ ปีโดยคำนึงถึงการดำเนินการต่อยอดไปสู่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ๑๔ และ ๑๕ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และในขณะเดียวกันแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้จัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดในรายละเอียดมากกว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านมาเพื่อให้กำกับและเชื่อมโยง

กับการกำหนดเป้าหมายในแผนระดับรองและแผนปฏิบัติการต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น โดยการจัดสรรงบประมาณและแผนปฏิบัติการต่างๆ ต้องแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงจากเป้าหมายที่เป็นผลสัมฤทธิ์ ผลลัพธ์หลักๆ กับผลผลิตในระดับแผนงานและโครงการได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแต่ละกลุ่มบูรณาการของการจัดสรรงบประมาณ รวมถึงความเชื่อมโยงถึงตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้ตั้งเป้าหมายในมิติหลักๆ ประกอบด้วย

(๑) คนไทยที่มีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนร่วม มีสุขภาพกายและใจที่ดีมีความเจริญอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียงมีความเป็นไทย

(๒) การลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจน การเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๔๐ มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๑๕ (๓) ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้โครงสร้างเศรษฐกิจปรับสู่เศรษฐกิจฐานบริการและดิจิทัล มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเป็นสังคมผู้ประกอบการ และมีผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็งสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ รวมทั้งมีระบบการผลิตและให้บริการจากฐานรายได้เดิมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และเศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพและมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕ ต่อปีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายในปี ๒๕๗๙

(๔) ทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงอาหาร พลังงาน และน้ำ โดยเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศเพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและขนส่งไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗ ภายในปี ๒๕๖๓เทียบกับการปล่อยในกรณีปกติ มีปริมาณหรือสัดส่วนของขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น และรักษาคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

(๕) มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปลอดภัย สามัคคี สร้างภาพลักษณ์ดี และเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทย ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และความคิดในสังคมลดลง ปัญหาอาชญากรรมลดลงประเทศไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ

(๖) มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน บทบาทภาครัฐในการให้บริการซึ่งภาคเอกชนดำเนินการแทนได้ดีกว่าลดลง เพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ ปัญหาคอร์รัปชันลดลง และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระขึ้น

เป้าหมายทั้ง ๖ กลุ่มหลักภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ สะท้อนถึงเป้าหมายการขับเคลื่อนการพัฒนาตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable Development Goals: SDGs) และเป้าหมายในระยะยาวภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องบรรลุภายในระยะเวลา ๒๐ ปี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑) ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) เป็นดัชนีการวัดและเปรียบเทียบ ความยากจน การรู้หนังสือ การศึกษา อายุขัย การคลอดบุตร และปัจจัยอื่น ๆ ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นวิธีการวัดความอยู่ดีกินดีตามมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชน หลายคนใช้ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของสหประชาชาตินี้ในการระบุว่าประเทศใดประเทศหนึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนา หรือประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ดัชนีดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นมาในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ (พ.ศ. ๒๕๓๓) โดยนักเศรษฐศาสตร์ชาวปากีสถานชื่อ มาฮับบ อุล ฮาค (Mahbub ul Haq) และองค์การสหประชาชาติได้ใช้ดัชนีดังกล่าวมาใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๓ (พ.ศ. ๒๕๓๖) เป็นต้นมา

ดัชนีการพัฒนามนุษย์วัดความสำเร็จโดยเฉลี่ยของแต่ละประเทศในการพัฒนามนุษย์สามด้านหลัก ๆ ได้แก่

๑. การมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี ซึ่งวัดจากอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (Life expectancy at birth)

๒. ความรู้ ซึ่งวัดได้จากการรู้หนังสือ (มีน้ำหนักเป็นสองในสามส่วน) และอัตราส่วนการเข้าเรียนสุทธิที่รวมกันทั้งระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา (มีน้ำหนักเป็นหนึ่งในสามส่วน)

๓. มาตรฐานคุณภาพชีวิต ซึ่งวัดได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product - GDP) ต่อหัวและความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (purchasing power parity - PPP)

ทั้งนี้ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) ถูกนำไปใช้วัดการพัฒนาเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจคือการคำนึงถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงรายได้ หากแต่รวมถึงสุขภาพและการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดัชนีการพัฒนามนุษย์

๒) **ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทย** จากการศึกษาของดวงใจ รุ่งโรจน์เจริญกิจ พบว่าในรอบ ๒๐ ปี ตั้งแต่เริ่มองค์การสหประชาชาติเริ่มใช้ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๕๕) ประเทศไทยมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถเพิ่มรายได้ต่อหัวของคนไทยจาก ๕,๙๕๐ ดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ เป็น ๘,๑๓๐ ดอลลาร์สหรัฐในปี ค.ศ. ๒๐๐๗ (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๖.๗๒) แต่อันดับการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทยนั้นถดถอยลงอย่างต่อเนื่อง จากที่เคยอยู่อันดับที่ ๓๔ ในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ หล่นมาอยู่อันดับที่ ๔๘ ในปี ค.ศ. ๒๐๐๗

ประเด็นการพัฒนาสุขภาพเป็นสาเหตุหลักที่ถูดอันดับการพัฒนามนุษย์ของไทย โดยในระหว่างปี ค.ศ.๑๙๙๙ ถึงปี ค.ศ. ๒๐๐๗ มีค่าคะแนนความก้าวหน้าในด้านสุขภาพติดลบ -๐.๐๓ ในขณะที่ค่าคะแนนภาคการศึกษา และเศรษฐกิจ กระทั่งขึ้น ๐.๐๕ และ ๐.๐๔ ตามลำดับ

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ของประเทศไทยเท่ากับ ๐.๗๔๐ ถือว่ามีการพัฒนามนุษย์ในระดับสูง แต่อันดับกลับลดลงไปอยู่ในอันดับที่ ๘๗ จาก ๑๘๘ ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับรวมกันกับประเทศเปรู อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเท่ากับ ๗๔.๖ ปี มีจำนวนปีเฉลี่ยได้รับการศึกษาเท่ากับ ๗.๙ ปี มีจำนวนปีที่คาดว่าจะได้รับการศึกษาเท่ากับ ๑๓.๖ ปี และมีรายได้ประชาชาติต่อบุคคล เท่ากับ ๑๔,๕๑๙ ดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆแล้ว

ประเทศไทยยังต้องมีการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านสุขภาพและด้านการศึกษาเพื่อยกระดับดัชนีการพัฒนามนุษย์ของไทยให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากประเทศไทยมีความก้าวหน้าของดัชนีการพัฒนามนุษย์ช้ากว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก ซึ่งหมายความว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆในโลก คนไทยจะมีคุณภาพชีวิตที่ลดลงนั่นเอง

๓) กรณีศึกษาประเทศเยอรมัน

ประเทศเยอรมันให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมากโดยมีการส่งเสริมให้เกิดการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพโดยเริ่มตั้งแต่ในวัยแรกเกิด รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้มารดาชาวเยอรมันสามารถเลี้ยงดูบุตรได้อย่างมีคุณภาพและใกล้ชิดโดยรัฐสนับสนุนงบประมาณในการเลี้ยงดูเด็ก โดยมารดามีรายได้จากรัฐบาลช่วยเหลือในการเลี้ยงดูบุตรรายละ 500 ยูโร จนบุตรอายุถึงสองปีและสามารถกลับเข้าทำงานในตำแหน่งเดิม โดยรัฐบาลได้ออกเป็นกฎหมายบังคับให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการกันตำแหน่งไว้เพื่อรอการกลับมาทำงานของมารดาหลังคลอด สวัสดิการด้านการศึกษารัฐบาลจะช่วยจ่ายค่าเทอมให้จนเยาวชนอายุได้ 18 ปี ขณะเดียวกันระบบการศึกษาเป็นการศึกษาแบบเน้นการสร้างคนให้ตรงกับงาน โดยระบบการศึกษามีการกระจายอำนาจให้แก่แต่ละรัฐสามารถสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพื้นที่และมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาในระหว่างรัฐต่างๆ

เมื่อเด็กอายุได้สองถึงหกปีเพื่อได้รับการศึกษาในระดับอนุบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและเมื่อเข้าสู่ระดับประถมศึกษาหลักสูตรจะไม่เน้นเฉพาะเรื่องการเรียนแต่จะสอนให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้เข้ากับสังคมและมีระเบียบวินัยระบบการเรียนการสอนไม่ได้เน้นให้เรียนเฉพาะในห้องเรียนอย่างเดียวหากมีกิจกรรมภาคปฏิบัตินอกห้องเรียนและไม่ได้เร่งให้มีการศึกษาจนจบหลักสูตรในระยะเวลาจำกัด

หลักสูตรไม่ได้เร่งรัดให้เด็กนักเรียนเรียนวิชาการตั้งแต่ยังเล็กแต่จะเน้นเรื่องการพัฒนาการทั้งส่วนบุคคลและสังคมที่ดี การเรียนการสอนจะเลิกเรียนประมาณบ่ายสอง ทำให้เด็กมีเวลาไปเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมอื่นๆเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการให้กับเด็กนักเรียน ถึงแม้จะมีการเรียนการสอนน้อยกว่าประเทศทั่วไปแต่ผลการเรียนของเด็กเยอรมันจะอยู่ในเกณฑ์สูงและมีคุณภาพเพราะเน้นเรื่องของการให้มีความรับผิดชอบต่อการเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่งผลให้เมื่อเข้าสู่วัยแรงงานประชาชนชาวเยอรมันได้รับการยอมรับว่าทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์น้อยกว่าคนในประเทศอื่นแต่มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่า

เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมเยาวชนสามารถเลือกว่าจะไปศึกษาในระบบสายอาชีพหรือสายสามัญเพื่อเรียนต่อในระดับปริญญาตรี โดยมีความยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงจากสายอาชีพไปเรียนสายสามัญหรือจากสายสามัญมาสู่สายอาชีพได้ การศึกษาของเยอรมันเป็นระบบการศึกษาที่จะสร้างคนให้ตรงกับงานและหล่อหลอมให้เป็นคนที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงโดยเน้นให้เยาวชนมีประสบการณ์ในการฝึกทักษะเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมก่อนจะเข้าสู่ระดับมหาวิทยาลัย เยาวชนจะเลือกที่จะไปฝึกเพิ่มพูนทักษะที่ตนเองสนใจกับองค์กรทั้งในและต่างประเทศและนำผลการฝึกงานไปประกอบการพิจารณาในการคัดเลือกเข้าสู่การเรียนการสอนในระดับต่อไป ทำให้เยาวชนรู้และเข้าใจ

ในทักษะที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพในอนาคตและเกิดความรักในงานที่ทำอันส่งผลให้การ
ทำงานในอนาคตมีประสิทธิภาพสูง

ด้วยระบบการศึกษาแบบนี้ทำให้ประชาชนชาวเยอรมันมีอิสระในการเลือกประกอบ
อาชีพที่ตนเองชอบสามารถค้นหาได้ว่าถนัดอาชีพไหนทำให้มีความสุขในการทำงานมากกว่าประเทศ
อื่นๆในประเทศและมีชั่วโมงการทำงานที่น้อยกว่าแต่มีประสิทธิภาพมากกว่า

๔) กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ในอดีตเมื่อก่อตั้งประเทศเมื่อ 60 ปีที่แล้วยังไม่มีการศึกษาที่มีคุณภาพ
ยังมีปัญหาเรื่องขาดแคลนทรัพยากร มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนแรงงานแต่เพียงไม่ถึงครึ่งศตวรรษ
ประเทศสิงคโปร์สามารถพัฒนาให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงและประชากรมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับใน
ระดับสากลเนื่องจากประเทศสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก

ประเทศสิงคโปร์ได้มีการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยให้ความสำคัญกับการศึกษา
โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ โดยเน้นการร่วมมือกับ
สถาบันการศึกษาชั้นนำระดับโลกเพื่อยกระดับการศึกษาของคนในชาติให้อยู่ในระดับแนวหน้าของโลก

นอกจากนี้สิงคโปร์ยังเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่องด้วยการอบรมและ
การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่และประชากรตลอดจนถึงการขาดแคลน
ทรัพยากรธรรมชาติทำให้นายลีควนยูนายกรัฐมนตรีคนแรกของสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยให้ความสำคัญเหมือนเป็นต้นทุนในการพัฒนาประเทศและมี
นโยบายที่สำคัญคือให้ประชาชนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ ออกแบบหลักสูตรให้เกิดการเรียนรู้แบบคิด
วิเคราะห์และสร้างสรรค์พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้สายอาชีพระดับสูงเพื่อผลิตแรงงานที่มีฝีมือและมี
คุณภาพสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรธุรกิจและภาครัฐ

สิงคโปร์ยังมีการพัฒนาโครงสร้างทางการศึกษาทั่วไปสำหรับประชาชนทุกคนโดย
จัดให้มีหอสมุดแห่งชาติที่มีคุณภาพสูงมีการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ตลอดจนภาษาอังกฤษจนสามารถทำธุรกิจในระดับนานาชาติได้ตลอดจนการขับเคลื่อนประเทศด้วย
นวัตกรรมโดยให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาอันทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ใหม่เป็น
ที่ยอมรับของนานาชาติ

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ผลของการพัฒนาในระยะ ๕๖ ปีที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จในหลายด้าน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีปัญหาอีกบางเรื่องที่เกิดขึ้นและยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาในการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีการศึกษาดี สุขภาพดีและมีอาชีพที่สร้างรายได้ที่ดี ปัญหาดังกล่าวหากปล่อยไว้จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาวและจะกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยในภาพรวม หรืออยู่ในสภาพที่เรียกว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน”

การวางแผนและการพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมา ยังขาดการกำหนดเป้าหมายหรือจุดหมายของประเทศในระยะยาว ทำให้การพัฒนาขาดความต่อเนื่อง ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานไม่ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาในระยะที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและมีเป้าหมายที่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญโดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการขยายตัวของการส่งออกและส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมโดยใช้ความได้เปรียบทางเรื่องแรงงานที่มีค่าจ้างต่ำเป็นปัจจัยหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดกับคนไทย และคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของคนไทย การพัฒนาที่เน้นแต่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอาจเหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศในขณะนั้น แต่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญทางวัตถุไม่ได้ทำให้คนไทยและสังคมไทยจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพราะในขณะที่เศรษฐกิจก้าวหน้า รายได้ประเทศที่สูงขึ้นแต่วิถีชีวิตที่เรียบง่ายและความดีงามของสังคมไทยก็เริ่มหายไป ความมั่นคงของครอบครัวและชุมชนลดน้อยลงพร้อมกับความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มากยิ่งขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ด้านสังคมขยายตัวและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นทั้งปัญหาเรื่องยาเสพติด ปัญหาการตั้งครม.ในวัยรุ่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความแตกแยกของคนไทยที่เกิดจากความคิดเห็นต่างทางการเมือง

รัฐบาลนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – พ.ศ. ๒๕๗๙) เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทระยะยาวในการพัฒนาประเทศไทยให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยกำหนดให้มียุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และได้ทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐ เพื่อใช้เป็นโมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามแนวทางและวิสัยทัศน์ที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีได้วางไว้

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐ เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางเพื่อไปเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีรายได้สูง โดยกำหนดวาระสำคัญเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ คือ การเตรียมคนไทย ๔.๐ เพื่อก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศในโลกรุ่นที่ ๑ ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑” ควบคู่ไปกับการเป็น “คนไทย ๔.๐ ในโลกรุ่นที่ ๑”

คนไทยที่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑ คือ คนไทยที่มีปัญญาที่เฉียบแหลม มีทักษะที่เห็นผล มีสุขภาพที่แข็งแรง มีจิตใจที่งดงาม ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านสังคมไทย สู่วัฒนธรรมไทย ๔.๐ คือ สังคมที่มีความหวัง สังคมที่เปี่ยมสุข และสังคมที่มีความสมานฉันท์ในที่สุด

ปัจจัยสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ ไทยแลนด์ ๔.๐ คือ คนไทย เนื่องจากพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จะเป็นรากฐานในการเสริมสร้างคุณภาพและความเข้มแข็งให้กับสังคม รวมทั้งสร้างรากฐานความมั่นคงของประเทศในทุกด้าน ดังนั้นการจะพัฒนาคนไทยไปสู่การเป็นคนไทย ๔.๐ จะต้องมีการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพทั้งด้านสติปัญญา การเรียนรู้และจิตใจ รวมไปถึงการมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตสำนึกสาธารณะ แนวทางในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศและขับเคลื่อนประเทศไทย ไปสู่ไทยแลนด์ ๔.๐ ต่อไป

การพัฒนาประเทศไทยในระยะต่อไปควรเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางหรือให้คนไทยทุกคนทุกช่วงวัยเป็นเป้าหมายในการพัฒนา เพราะคนจะเป็นปัจจัยชี้ขาดถึงความสำเร็จของการพัฒนา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอาจทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในบางส่วนแต่ไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอีกต่อไป รวมทั้งต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาประเทศจากการพัฒนาแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการ ขาดความเชื่อมโยงข้อมูลและเป้าหมายร่วมกัน มาเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการ โดยเฉพาะการพัฒนาที่ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามผล ร่วมปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน และร่วมได้รับประโยชน์

การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์หรือคนไทย ต้องเน้นให้คนไทยเป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา จะทำให้เกิดการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าและบรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยในระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี คือ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีรายได้สูง การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์เพื่อทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการหรือยุทธศาสตร์ใหม่ โดยจะต้องพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ขณะปฏิสนธิในครรภ์มารดา จนคลอดเป็นทารก เต็มโตเป็นเด็ก เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ พร้อมเข้าสู่วัยทำงาน เป็นกำลังหลักในการพัฒนาสร้างรายได้ประชาชาติที่สูงขึ้น และเมื่อสูงวัยก็สามารถมีชีวิตที่สุขสงบ มีเงินพอที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และมีสุขภาพดีมีอายุที่ยืนยาว

การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา จะทำให้คนไทยเป็นคนที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ รู้จักตัวเอง รู้เท่าทันโลก มีศักยภาพที่จะปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า สามารถร่วมวางแผนพัฒนาตนเอง ครอบครัวยุคใหม่ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้เอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาและวิเคราะห์นโยบายและแนวทางการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของรัฐบาลที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน และนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและโอกาสในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

๒. เพื่อเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบ ร่วมกับการนำข้อคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย และนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของต่างประเทศบางประเทศ โดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้แนวทางในการนำไปกำหนดข้อเสนอแนะการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. เพื่อทราบถึงนโยบายและแนวทางการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของรัฐบาลที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เปรียบเทียบกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและโอกาสในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

๒. เพื่อทราบถึงแนวทางในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ เพื่อตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐

คำจำกัดความ

ทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง ประชาชนทุกคนในชาติซึ่งมีทั้งปริมาณคือจำนวนและคุณภาพคือความรู้ ความชำนาญในการทำงานหรือประกอบอาชีพที่จะก่อให้เกิดรายได้ให้แก่ ประเทศชาติ

บทที่ ๓

สถานการณ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยในปัจจุบัน

การวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT analysis) มาเป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์และนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าทางเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยในปัจจุบันและแนวโน้มของการพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และดิจิทัลที่จะเกิดในอนาคต และส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต เพื่อนำไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของไทยต่อไป

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

สถานการณ์ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของการศึกษาในระบบโรงเรียนที่คาดหวังเพิ่มขึ้นจาก ๘.๔ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็น ๑๓.๖ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และค่าเฉลี่ยของปีที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนเพิ่มขึ้นจาก ๔.๖ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็น ๗.๙ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเพิ่มขึ้นจาก ๗๐.๓ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็น ๗๔.๖ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ รายได้ประชาชาติต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้นจากปีละ ๖,๕๖๕ ดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็น ๑๔,๕๑๙ ดอลลาร์สหรัฐ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ (ข้อมูลจากรายงานดัชนีการพัฒนามนุษย์ขององค์การสหประชาชาติปี ๒๕๕๙) แต่ระบบการศึกษาของไทยยังให้ความสำคัญกับปริมาณของผู้ผ่านระบบการศึกษามากกว่าคุณภาพของผู้จบการศึกษาส่งผลให้ผลผลิตส่วนใหญ่มีความสามารถเพียงแค่ว่าผู้จบการศึกษาสามารถทำงานได้แต่ขาดทักษะที่จะผลักดันตนเองเป็นลูกจ้างซึ่งมีทักษะเฉพาะด้านสูง งบประมาณที่จัดสรรให้กับการศึกษามีจำนวนที่เพิ่มขึ้นแต่การพัฒนาที่มีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพทั้งด้านบุคลากร สถานที่และการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาแบบขาดการบูรณาการและขาดเป้าหมายโดยรวมในระดับประเทศที่ชัดเจน ทำให้ผลลัพธ์ของการศึกษาหรือคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาไม่ตอบสนองต่อเป้าหมายในระดับประเทศได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบันจึงยังไม่ตอบสนองภาคอุตสาหกรรมและตลาดแรงงานอย่างแท้จริงเนื่องจากขาดการประสานและสำรวจความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันภาคอุตสาหกรรมก็ไม่ได้สะท้อนความต้องการสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในการทำงานให้กับภาคการศึกษาซึ่งเป็นผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อจะได้นำไปวางแผนการพัฒนาหลักสูตรทั้งระยะสั้นและระยะยาวให้ผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรมีความรู้ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของประเทศชาติในปัจจุบัน

ในอนาคตโลกจะเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งมีระบบข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นตัวขับเคลื่อนและจะทำให้เกิดผลกระทบกับโลกในทุกด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม พลังงาน การทหารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ทุกประเทศในโลกต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สามารถพลเมืองสามารถดำรงชีวิตและสร้างรายได้เลี้ยงตนเองในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศได้ ประเทศไทยก็ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เช่นกันจึงมีการกำหนดเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีที่เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๘๐

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐบาลหรือข้าราชการ ปัจจุบันหน่วยงานราชการของไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดส่วนบุคคลของทั้งบุคลากรและผู้บริหาร โดยผู้บริหารจะต้องจัดให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถและสมรรถนะที่เหมาะสมกับสายงานวิชาชีพของตนเอง นอกจากนี้ยังได้รับการกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนารองคกร

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนดีในปัจจุบัน ยังมีปัญหาเรื่องการขาดวินัย การไม่เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ความเห็นแก่ตัว ไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม การขาดความรับผิดชอบ หรือพอสรุปได้ว่าสังคมไทยยังมีปัญหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เนื่องจากสังคมไทยและผู้ใหญ่ไม่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ ทำให้กระบวนการขัดเกลาทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดความผิดเพี้ยนไป เกิดค่านิยมแบบทุนนิยมที่นับถือและยกย่องผู้มีเงินทองมากกว่าผู้ทำคุณความดีให้กับสังคม

นอกจากนั้น ประเทศไทยไทยยังมีการทุจริตคอร์รัปชันโดยใช้อำนาจหน้าที่และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์แบบต่างตอบแทน การทุจริตเชิงนโยบาย การใช้ระบบธุรกิจมาลงทุนในด้านการเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐเพื่อไปกระทำการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อตนเองและพวกพ้องในหลายทศวรรษที่ผ่านมา สังคมแตกแยกทางความคิด ความเชื่อในทางการเมือง นำไปสู่ความขัดแย้ง รุนแรงจนเกิดเหตุการณ์จลาจลหลายครั้ง เกิดเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ต่อเนื่องและยืดเยื้อเรื้อรัง เป็นสาเหตุให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขาดความต่อเนื่อง

สถานการณ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อาจจำแนกตามกลุ่มวัยได้ดังนี้

- สถานการณ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มวัยเด็กและเยาวชน ประเทศไทยมีประชากรประมาณ ๖๐ ล้านคน เป็นเด็กและเยาวชนประมาณ ๒๔ ล้านคน ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มสำคัญที่จะมีส่วนในการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต แต่สภาพเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากการแข่งขันได้ก่อให้เกิดปัญหาตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งเสพติด แห่ลงอบายมุข ความยากจน การขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทั้งสิ้น

ปัญหาด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ พบว่าค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางสติปัญญาของเด็กไทย (IQ : Intelligence Quotient) ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ อยู่ที่ ๙๘.๒๓ (จากการสำรวจด้วยกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๒๓,๖๔๑ ราย โดยกรมสุขภาพจิต) ต่ำกว่าเป้าหมายค่ากลางของมาตรฐานสากลที่ ๑๐๐

ประเด็นความเสี่ยงด้านการมีเพศสัมพันธ์พบว่า จำนวนวัยรุ่นของไทยที่มีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น โดยในกลุ่มนักเรียนหญิงเพิ่มขึ้นประมาณ ๕ เท่าและมีการทำแท้งประมาณปีละ ๓๐๐,๐๐๐ คน โดยพบว่าร้อยละ ๕๖ มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีและเป็นกลุ่มอายุ ๑๕ -๑๙ ปีมากที่สุด ร้อยละ ๓๐.๔ กำลังศึกษาอยู่ร้อยละ ๔๕

นอกจากนี้ยังพบกลุ่มเยาวชนเข้ารับการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นโดยข้อมูลการกระทำผิดอาญาของเด็กและเยาวชน โดย กรมพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรมพบว่า ในปี ๒๕๕๗ มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดอาญาทั้งสิ้น ๓๕,๙๖๙ คดี ในจำนวนนี้เป็นคดีอาญาเสพติดมากที่สุด จำนวน ๑๖,๓๖๕ คดี คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕ และในจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญานั้นมากกว่าร้อยละ ๖๐ มาจากครอบครัวแตกแยก และพบว่ามีถึงร้อยละ ๒๕ กระทำผิดขณะยังศึกษาในระบบการศึกษาของประเทศไทย

- สถานการณ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มวัยทำงาน จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า สถานการณ์ตลาดแรงงานไทยในปัจจุบันมีปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเกิดขึ้นอย่างมากและรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ โดยตลาดแรงงานไทยมีจำนวน ๓๙ ล้านคน แต่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือถึงร้อยละ ๘๐ และเป็นผู้มีงานทำที่มีอายุ ๓๐ ปีขึ้นไปถึงร้อยละ ๗๕ สะท้อนถึงโครงสร้างระบบแรงงานของไทยที่ยังใช้แรงงานทักษะต่ำที่มีค่าจ้างราคาถูกจำนวนมาก และเป็นแรงงานนอกระบบประมาณ ๒ ใน ๓ ของแรงงานทั้งหมด ตลาดแรงงานยังมีความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการแรงงานของตลาดและการผลิตแรงงานรุ่นใหม่โดยพบว่าความต้องการของตลาดแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือที่จบการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา ขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่นิยมศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีจึงเป็นกลุ่มที่ตกงานมากที่สุด

นอกจากนี้ผลจากระบบการศึกษาที่ยังผลิตแรงงานได้ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดที่ต้องการคนจบสายวิทยาศาสตร์มากกว่าสายสังคมศาสตร์ขณะที่ผู้จบการศึกษาศายวิทยาศาสตร์ต่อสายสังคมศาสตร์อยู่ที่ร้อยละ ๓๐ ต่อ ๗๐ รวมถึงปัญหาคุณภาพแรงงานและคุณภาพการศึกษาที่ด้อยกว่าประเทศอื่นๆ ส่งผลให้แรงงานไทยขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานซึ่งเป็นสิ่งที่นายจ้างต้องการทั้งด้านไอทีภาษาอังกฤษ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หรือความคิดสร้างสรรค์ การจัดการศึกษาไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน มุ่งขยายปริมาณอย่างรวดเร็วโดยยังไม่สอดคล้องกับคุณภาพและความต้องการของตลาดแรงงานส่วนใหญ่ มุ่งผลิตบุคลากร เพื่อสนองความต้องการของทางราชการมากกว่าการผลิตบุคลากรเพื่อสถานประกอบการเอกชนและประกอบอาชีพส่วนตัว เป็นเหตุให้เกิดปัญหาการว่างงานมากขึ้นในระดับปริญญาตรีและต้องประสบปัญหาที่ต้องทำงานต่ำกว่าระดับ

ปัญหาด้านสุขภาพในวัยแรงงาน จากข้อมูลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ - ๒๕๕๓ พบว่า กลุ่มวัยทำงานเป็นกลุ่มที่มีอัตราฆ่าตัวตายสูงสุด 7.1 ต่อแสนประชากร สาเหตุของการฆ่าตัวตาย คือ ความเครียด โรคซึมเศร้า ติดยาเสพติดและ

การเจ็บป่วยทางกาย ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัญหาสุขภาพจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา การใช้สารเสพติดอื่นๆ และปัญหาสุขภาพอันเนื่องมาจากการทำงาน

ด้านความมั่นคงในชีวิตของคนวัยทำงาน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้ชี้ ปัญหาของระบบบำนาญในประเทศไทยว่า ขณะนี้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ แต่หลักประกันทางด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุยังไม่สามารถครอบคลุมกลุ่มวัยทำงานได้ครบทุกคน พบว่า ร้อยละ ๗๓ ของคนวัยทำงานไม่มีหลักประกันรายได้ ระบบบำนาญยังเป็นแบบแยกส่วน มีกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกัน มีสิทธิประโยชน์ที่ต่างกัน ไม่สามารถเชื่อมต่อกันและขาดความต่อเนื่องเมื่อเปลี่ยนระบบการจ้างงาน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้เสนอแนวทางกฎหมายในการบูรณาการเชิงนโยบายของระบบบำนาญบำนาญของไทย โดยให้มี “คณะกรรมการบำนาญแห่งชาติ” เพื่อกำหนด ภาพรวมระบบบำนาญ เพื่อให้เป็นระบบหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุที่มองในภาพรวม ลดความซ้ำซ้อน เป็นธรรม และยั่งยืน

- สถานการณ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มวัยสูงอายุ การลดลงของอัตราการตาย และอัตราการเจริญพันธุ์อย่างต่อเนื่องในหลายทศวรรษที่ผ่านมาส่งผลทำให้ประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่สังคมสูงอายุ โดยประชากรวัยสูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๓.๕ หรือประมาณ ๑ ใน ๔ ของประชากรทั้งประเทศ ภายในปี ๒๕๗๓ สังคมผู้สูงอายุจะมีผลกระทบสำคัญกับสังคมไทย ประชากรวัยแรงงานจะลดลง การออมจะลดลง และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะลดลง นอกจากนี้ สังคมผู้สูงอายุอาจสร้างภาระที่ทุกคนในประเทศต้องแบกรับร่วมกัน เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่อาจเพิ่มขึ้นเนื่องจากต้องดูแลผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้นและมีอายุยืนยาวมากขึ้นเรื่อยๆ อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของระบบสวัสดิการด้านสุขภาพต่างๆ ซึ่งการเพิ่มความมั่นคงของระบบดังกล่าว ล้วนเป็นภาระด้านการเงินที่ต้องมีผู้แบกรับทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียภาษี นายจ้าง ลูกจ้าง หรือรัฐบาลก็ตาม ดังนั้น การเตรียมความพร้อมจึงเป็นเรื่องของทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นวัยสูงอายุ วัยทำงาน วัยเรียน และวัยเด็กซึ่งจะกลายเป็นผู้สูงอายุในอนาคต

ผลกระทบของสังคมผู้สูงอายุคือการลดลงของประชากรวัยแรงงาน ซึ่งหากไม่สามารถนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศมาทดแทน หรือไม่สามารถพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้พึ่งพาแรงงานน้อยลงได้ ก็อาจทำให้การดำเนินการของภาคธุรกิจสะดุดลง โดยเฉพาะในภาคการผลิตที่จำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก และหากภาคธุรกิจไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะส่งผลต่อเนื่องถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

สำหรับปัญหาสุขภาพที่สำคัญของผู้สูงอายุจากรายงานของสำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข พบว่าโรคที่ทำให้ผู้สูงอายุสูญเสียปีสุขภาวะ ๕ อันดับแรกในผู้ชายได้แก่โรคหลอดเลือดสมอง โรคหลอดเลือดหัวใจ ภาวะปอดอุดกั้นเรื้อรัง เบาหวานและโรคมะเร็งตับ ส่วนเพศหญิงได้แก่ โรคหลอดเลือดสมอง โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดหัวใจ สมอง

เสื่อมและโรคซึมเศร้าตามลำดับ สำหรับปัญหาสุขภาพจิตที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ ๕ อันดับแรกคือความวิตกกังวล ซึมเศร้า นอนไม่หลับ ภาวะสมองเสื่อม ปัญหาเรื่องเพศ

จุดแข็งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

จุดแข็งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยอาจแบ่งตามกรอบแนวทางตัวชี้วัดของดัชนีพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ดังนี้

๑) จุดแข็งของคนไทยและสังคมไทย จุดแข็งของคนไทยคือคนไทยส่วนใหญ่มีจิตใจดี มีความโอบอ้อมอารี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ๆ ชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนไทยมีความรักชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ มีวัฒนธรรมที่ยาวนาน มีความกตัญญูกตเวที มีความเมตตา กรุณา จิตใจโอบอ้อมอารีเอื้ออาทรอ่อนโยน มีความเกรงใจผู้อื่น รักถิ่นรักครอบครัว

จุดแข็งของสังคมไทยคือสังคมไทยเป็นสังคมที่มีสถาบันครอบครัวเข้มแข็งมีความรักในถิ่นกำเนิดของตนเอง เป็นสังคมที่มีความประนีประนอมยืดหยุ่นสูง เปิดกว้างรับต่อสิ่งใหม่ที่จะเข้ามาในรูปแบบของเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมต่างๆได้อย่างเต็มที่ ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมจากภายนอกและกระแสโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี ประเทศไทยมีวัฒนธรรมของตนเองที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานและทรงคุณค่า

๒) จุดแข็งด้านเศรษฐกิจ จุดแข็งด้านเศรษฐกิจคือมีพื้นฐานด้านเศรษฐกิจที่หลากหลายทั้งด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านบริการทำให้สามารถผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจไปได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ที่ตั้งของประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอื้อต่อการพัฒนาระบบขนส่งสินค้าหรือโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นประเทศที่มีค่าครองชีพถูกเอื้อต่อการท่องเที่ยว

๓) จุดแข็งด้านการศึกษา จุดแข็งด้านการศึกษาคือประเทศไทยมีระบบการศึกษาพื้นฐานที่ดี มีโครงสร้างสถาบันการศึกษากระจายอย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ มีสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง การบรรจุให้เรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อยู่ในแผนพัฒนาของประเทศไทยทั้งยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนประเทศไทย ๔.๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้เกิดการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างกว้างขวาง คุณลักษณะของคนไทยรุ่นใหม่มีการตอบสนองและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในภาคเอกชนก็มีความตื่นตัวสูงในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเพิ่มองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและวิชาการเฉพาะเพื่อให้โอกาสกับบุคลากร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและสร้างสรรค์ การพัฒนามีหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจนทำให้มีความเชื่อมั่นและมั่นใจว่าจะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นไปอย่างมีศักยภาพและเกิดผลประโยชน์สูงสุดได้

๔) จุดแข็งด้านการสาธารณสุข จุดแข็งด้านการสาธารณสุขคือประเทศไทยมีการพัฒนาด้านการสาธารณสุขมาอย่างยาวนาน มีระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านบริการสุขภาพทั้งโรงพยาบาลศูนย์

โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ทั่วถึงทุกพื้นที่ ในระดับหมู่บ้านมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านครอบคลุมทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท มีระบบป้องกันและควบคุมโรคที่เข้มแข็งโดยมีสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบทั่วถึงทุกพื้นที่ มีระบบประกันสุขภาพที่ให้หลักประกันสุขภาพแก่ประชาชนชาวไทยทุกคน เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้ถ้วนหน้าโดยไม่ต้องกังวลถึงเรื่องค่าใช้จ่าย

จุดอ่อนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

จุดอ่อนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยอาจแบ่งตามกรอบแนวทางตัวชี้วัดของดัชนีพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ดังนี้

๑) จุดอ่อนของคนไทยและสังคมไทย จุดอ่อนของคนไทยคือคนไทยยังขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ขาดการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด สังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษาและด้านการสาธารณสุข คนไทยส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรซึ่งทำให้มีรายได้ต่ำ ส่วนที่มีอาชีพใช้แรงงานก็เป็นแรงงานที่มีฝีมือต่ำ ขาดทักษะและความสามารถที่ตลาดต้องการ ทำให้ได้ค่าแรงราคาถูกและถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง คนไทยบางส่วนชอบความสบาย ขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลง

จุดอ่อนของสังคมไทยคือสังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำทำให้ประชาชนขาดโอกาสในการศึกษาและประกอบอาชีพ สังคมไทยยังมีความเชื่อแบบงมงาย ใช้ความรู้สึกส่วนตัวมากกว่าเหตุผลทำให้เชื่อคนง่ายและขาดการใฝ่รู้แบบวิทยาศาสตร์ สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแต่ขณะเดียวกันเด็กเกิดใหม่มีน้อยลงทำให้ขาดแคลนแรงงานและกำลังคนที่จะพัฒนาประเทศไทยในอนาคต เด็กไทยยังมีปัญหาเรื่องระดับสติปัญญาและการพัฒนาการ สรุปรวมคือคุณภาพของคนไทยโดยทั่วไปยังมีปัญหา

๒) จุดอ่อนด้านเศรษฐกิจ จุดอ่อนด้านเศรษฐกิจคือศักยภาพของคนไทยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัลยังพัฒนาช้า ทำให้ไม่สามารถพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆที่สามารถสร้างรายได้ให้ประเทศไทยไปสู่ประเทศที่มีรายได้ในระดับสูง การลงทุนทางด้านการศึกษาและพัฒนา นวัตกรรมของประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำ ประเทศไทยยังมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ไม่สมดุล เศรษฐกิจในภาคการเกษตรยังให้รายได้และผลผลิตที่ต่ำ เศรษฐกิจ ด้านอุตสาหกรรมยังเป็นอุตสาหกรรมในรูปแบบเดิมซึ่งใช้แรงงานจำนวนมากแต่ค่าแรงที่สูงขึ้นทำให้กำไรที่ได้น้อยลงและอาจไม่คุ้มค่าจึงมีการย้ายฐานการผลิตไปสู่ประเทศในโลกที่สามซึ่งมีค่าแรงที่ถูกลง ประเทศไทยยังไม่สามารถพัฒนาด้านอุตสาหกรรมไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 ที่ใช้เทคโนโลยีในระดับสูงและก่อให้เกิดรายได้ผลกำไรในระดับสูง ยังขาดการวางแผนระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือไม่มีการวางระบบหรือกำหนดกรอบการพัฒนาให้ตรงกับช่วงวัย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานทำให้เกิดภาวะแรงงานขาด แรงงานเกิน ไม่มีการบูรณาการระหว่างภาคการศึกษา กับภาคธุรกิจ

๓) จุดอ่อนด้านการศึกษา จุดอ่อนด้านการศึกษาคือประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาทำให้เด็กและเยาวชนขาดโอกาสในการศึกษาตามศักยภาพของตนเอง ขาดการกระจายอำนาจด้านการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบด้านการศึกษาบ่อยทำให้การพัฒนาขาดความต่อเนื่องและทำให้การปฏิรูปการศึกษาไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การจัดการการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเช่นการใช้ภาษาต่างประเทศ ขาดระบบการติดตามและ

ประเมินผลการนำความรู้ที่ได้จากการพัฒนามาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์กับตนเองและองค์กร มีความเหลื่อมล้ำในเรื่องมาตรฐานและคุณภาพของการศึกษาในทุกระดับ การเข้าถึงสิทธิในการศึกษายังจำกัด กระบวนการปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษายังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกที่มีความเป็นพลวัตสูงแต่สถานศึกษาที่ยึดติดกรอบเดิมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนมากเกินไป ขาดความรู้จริงในการที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ขาดการเอาใจจริงเอาใจในการปฏิบัติ ขาดความรู้และกระบวนการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ระบบการศึกษาไทยและการพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่สอนยังไม่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

๔) จุดอ่อนด้านการสาธารณสุข จุดอ่อนด้านการสาธารณสุขคือประเทศไทยมีการสร้างและใช้ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ทำให้ประชาชนเข้าถึงบริการสุขภาพมากขึ้น และมีการใช้บริการเพิ่มขึ้น แต่ยังคงขาดการปรับตัวหรือปฏิรูปด้านกำลังคน ทำให้เกิดความขาดแคลนบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุขโดยเฉพาะแพทย์และพยาบาลและส่งผลให้เกิดการขาดแคลนงบประมาณตามมา นอกจากนี้คนไทยยังขาดความรู้ด้านสุขภาพที่ดี ทำให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดปัญหาโรคติดต่อไม่เรื้อรังและโรคมะเร็งและโรคหัวใจเพิ่มขึ้น

โอกาสของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่องจริงจังและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ มีการร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนากำลังแรงงานเพื่อตอบสนองตลาดแรงงานอย่างแท้จริง โดยทำให้เกิดการบูรณาการระหว่างสถานศึกษาและภาคธุรกิจเพื่อให้สามารถผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

การกำหนดนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ เทคโนโลยีและการใช้เครื่องมือในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาคนไทยให้สามารถรองรับเทคโนโลยีใหม่ โดยมีการปรับและจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากขึ้นเพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทยให้สามารถรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถของการแข่งขันทางธุรกิจ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาช่วยในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

นโยบายการกระจายอำนาจด้านการศึกษาเพื่อให้เกิดความร่วมมือในระดับภูมิภาคจะผลักดันการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพที่สามารถเทียบเคียงกันได้ในระดับสากลและส่งเสริมการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาได้อย่างรวดเร็วจะทำให้มนุษย์เข้าถึงความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางไร้ขีดจำกัด การมีความรู้ใหม่เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาเป็นพลวัตทำให้ต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และมีการวิจัยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ อยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง การศึกษาถึงแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อาจสามารถเรียนรู้จากประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งได้ดำเนินการเรื่องนี้สำเร็จมาแล้ว

อุปสรรคหรือภัยคุกคามของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

ระบบการเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาและกระบวนการขัดเกลาทางสังคมยังไม่สามารถทำให้คนไทยมีระเบียบวินัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง คนไทยยังขาดความเข้าใจและความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

คุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานยังต่ำกว่าเป้าหมายที่คาดหวัง กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ที่ล้าสมัยทำให้สถานศึกษามีข้อจำกัดในการดำเนินงานตลอดจนการได้รับงบประมาณไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งเรื่องการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การติดตามผลการดำเนินงานมุ่งเน้นแต่ในเชิงปริมาณไม่คำนึงถึงคุณภาพหรือผลลัพธ์ที่จะส่งผลไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างแท้จริง

คนไทยส่วนใหญ่มุ่งเน้นผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลักมากกว่าผลประโยชน์ของส่วนรวมจึงทำให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเป็นไปได้ช้าและขาดความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น การขาดการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยเฉพาะภาคเอกชนไม่สามารถเข้าช่วยเหลือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กับภาครัฐได้

การแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงขององค์กรโดยเฉพาะองค์กรของรัฐยังขาดความเหมาะสม ไม่ได้ผู้ที่มีความสามารถจริงเพราะใช้ระบบอุปถัมภ์ มีการเล่นพรรคเล่นพวก ทำให้ไม่สามารถทำการพัฒนาหน่วยงานได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

การวิเคราะห์แนวโน้มด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

แนวโน้มด้านสังคมในศตวรรษที่ ๒๑ ผลจากการพัฒนาด้านการแพทย์และการสาธารณสุขที่ดีและมีคุณภาพสูงจะทำให้มนุษย์มีอายุยืนมากขึ้น ทำให้มีการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบในสังคมโลกโดยจะเริ่มในประเทศที่พัฒนาแล้วก่อน สำหรับประเทศไทยคาดว่าจะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. ๒๕๗๔ โดยประชากรวัยสูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นมากกว่าร้อยละ ๒๓.๕ ขณะที่ครอบครัวจะมีขนาดเล็กลง ประชากรวัยแรงงานจะลดลง จะมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทั้งปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และหุ่นยนต์มาใช้แทนแรงงานมนุษย์ทั้งในภาคอุตสาหกรรมและการบริการ หรืออาจมีการนำเข้าแรงงานต่างชาติที่มีค่าจ้างแรงงานถูกมาทดแทนแรงงานคนไทยที่ไม่เพียงพอ

แนวโน้มด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัล โลกในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นโลกที่เข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างเฉียบพลัน (Age of Disruption) ซึ่งจะทำให้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสัมพันธ์และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัล หากประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาให้ทันการเปลี่ยนแปลง จะไม่สามารถเข้ารับการเป็นประเทศรายได้ปานกลางและไม่สามารถไปถึงยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ ได้ ระยะเปลี่ยนผ่านนี้มีแนวโน้มใหญ่ (mega trends) ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง คือ

- กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในปลายศตวรรษที่ ๒๐ และตลอดศตวรรษที่ ๒๑ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองของโลกทำให้ประเทศต่างๆ ติดต่อเชื่อมโยงกัน โลกที่เคยกว้างใหญ่กลับเล็กลง ประเทศที่อยู่ไกลกันสามารถติดต่อกันได้ภายในอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นโลกไร้พรมแดน ในยุคโลกาภิวัตน์ทุกแห่งหนในโลกจะเชื่อมต่อกันมากขึ้นและง่ายขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้าและคนได้สะดวก การติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศจะสามารถทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็วโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลส่งผลให้เกิดการค้าขายและการติดต่อสื่อสารแบบที่ไร้พรมแดน

- กระแสสังคมดิจิทัล (Digitization) การติดต่อสื่อสารมีการเปลี่ยนรูปแบบจากการสื่อสารแบบอนาล็อกไปสู่ยุคดิจิทัลเต็มรูปแบบ ทำให้พลเมืองโลกอยู่ในโลกใบเดิมที่เป็นจริงจับต้องได้กับโลกใหม่ที่เป็นโลกเสมือน (virtual world) ที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๕ ประการที่จะทำให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและฉับพลัน (disruption technology) ทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างโลกเสมือนหรือโลกดิจิทัลเข้าหลอมรวมกับโลกที่เป็นจริง (physical world) คือ ปัญญาประดิษฐ์ (AI : Artificial Intelligence) หุ่นยนต์และการเรียนรู้ของเครื่องจักรกล (Robots and Machine Learning) อินเทอร์เน็ตในสิ่งของต่างๆ (Internet of Things : IoT) เทคโนโลยีบล็อกเชน (blockchain) และข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data)

- กระแสสังคมเมือง (Urbanization) จากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ ๒๑ จะทำให้ประชาชนที่อาศัยในเขตเมืองได้รับประโยชน์มากขึ้น มีรายได้ที่สูงขึ้นส่งผลให้มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายมากขึ้น ประชากรจะมีการโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในเมืองเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เขตเมืองมีการขยายตัวและมีประชากรมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ มีประชากรอาศัยในเขตเมืองร้อยละ ๓๐ และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๖๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป จากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง การเปลี่ยนแปลงนี้จะครอบคลุมทั้งในมิติพลังงาน การคมนาคม การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย อาชญากรรม ยาเสพติด ฯลฯ การพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะ (smart city) เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเมืองของประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ในประเทศที่กำลังพัฒนาและยังมีความเหลื่อมล้ำในสังคมสูง เมืองจะพัฒนาอย่างไม่เท่าเทียม แหล่งที่อยู่อาศัยที่เสื่อมโทรมหรือสลัมจะเกิดมากขึ้นและทำให้ปัญหาสังคมทวีความรุนแรงมากขึ้น

บทที่ ๔

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐

รัฐบาลปัจจุบันได้กำหนดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีโดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๘๐ และมีนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ เพื่อใช้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุตามวิสัยทัศน์คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคม และการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนระยะ ๕ ปี ปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึงเป้าหมายและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแผนดังกล่าวข้างต้นและศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว ตลอดจนถึงข้อมูลที่ได้รับสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของไทยต่อไป

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยภายใต้นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ นี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและตัวชี้วัดโดยประยุกต์มาจากเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ และแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐

วิสัยทัศน์ คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง แข็งแรง พร้อมที่จะดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในศตวรรษที่ ๒๑ และอยู่ในสังคมที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ตัวชี้วัด ดัชนีการพัฒนามนุษย์มีค่าคะแนนมากกว่า ๐.๙๐

เป้าหมายที่ ๑ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ประชากรอายุ ๑๓ ปีขึ้นไปไม่มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ คดีอาญามีสัดส่วนลดลง

แนวทางในการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี

๑) การสร้างค่านิยมร่วมและชุดความคิด (mindset) เพื่อให้เกิดบรรทัดฐานที่ดี

๑.๑) โดยการรณรงค์สร้างค่านิยมร่วมให้ประชาชนมีวินัย เคารพกฎหมาย มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว สร้างค่านิยมการยกย่องและเชิดชูคนดี การกระทำความดี ความซื่อสัตย์สุจริตและการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชน

๑.๒) ผู้บริหารและนักปกครองของหน่วยงานภาครัฐบริหารงานตามหลักการบริหารภาครัฐที่ดีเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่สังคม ด้วยการประพฤติและดำเนินชีวิตโดยชอบด้วยระเบียบและกฎหมาย ไม่ทุจริตและประพฤติมิชอบ เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับต้องเรียนรู้และปฏิบัติงานตามหน้าที่ด้วยหลักการบริหารภาครัฐที่ดี ไม่ทุจริตหรือทำผิดกฎหมาย ประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม พร้อมทั้งเร่งรัดการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ

๑.๓) ส่งเสริมค่านิยมร่วมที่สำคัญให้คนไทยทุกคน มีความรับผิดชอบ ตรงเวลา ความมีระเบียบวินัย การมีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ทำงานเป็นทีม ยอมรับความคิดเห็นต่าง มีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการเรียนรู้และการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ และใฝ่ที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต

๑.๔) ส่งเสริมให้ครอบครัวมีความอบอุ่นและเข้มแข็ง ลดปัญหาครอบครัวแตกแยก โดยการวางแผนครอบครัวแบบครบวงจร ปรับเปลี่ยนแนวคิดที่คิดว่าการวางแผนครอบครัวคือการคุมกำเนิดเท่านั้น เป็นการวางแผนครอบครัวคือการวางแผนชีวิต การกำหนดเป้าหมายของชีวิตในทุกเรื่องเพื่อนำไปสู่เป้าหมายในชีวิตที่วางไว้ โดยมีแนวทางที่ชัดเจน ทำให้เกิดความมั่นใจที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายและต่อเนื่อง การวางแผนครอบครัวจึงเริ่มตั้งแต่ระบบการให้คำปรึกษา ก่อนแต่งงาน ก่อนการตั้งครรภ์และระหว่างการตั้งครรภ์ ความรอบรู้ในการเลี้ยงดูบุตรในแต่ละช่วงวัย การวางแผนครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูให้การศึกษาและวางอนาคตให้แก่บุตร การให้คำปรึกษาถึงปัญหาครอบครัวในภาวะวิกฤติของแต่ละช่วงวัย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เครือญาติ และเพื่อน ควรมีการกำหนดให้วันอาทิตย์เป็นวันครอบครัว งดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างพ่อ แม่ ลูก และนำหลักศาสนาที่แต่ละครอบครัวนับถือมาประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลและครอบครัว

๒) ส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและมีระบบรัฐสวัสดิการที่ดีสำหรับผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคมโดยสร้างหลักประกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการพัฒนาสถานพยาบาลให้มีคุณภาพมาตรฐานทุกพื้นที่และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการ

สาธารณสุข ด้านการศึกษาเน้นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล พื้นที่ยากจนและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในทุกกระดับ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมของคนไทยตลอดช่วงชีวิตพร้อมทั้งสร้างหลักประกันสิทธิในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชนคนไทยทุกคน

๓) การสร้างความเป็นธรรมในสังคมไทย โดยเน้นการบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนทุกคนอย่างเคร่งครัด เท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค มีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือและโปร่งใส ตรวจสอบได้ สร้างความสมดุลระหว่างสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอนอย่างสะดวก รวดเร็ว ยุติธรรม มีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ และมีความโปร่งใส

เป้าหมายที่ ๒ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑	ระดับความฉลาดทางสติปัญญาของเด็กไทยเฉลี่ยมากกว่า ๑๐๐
ตัวชี้วัดที่ ๒.๒	เด็กไทยมีพัฒนาการสมวัยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕
ตัวชี้วัดที่ ๒.๓	ผลคะแนนสอบ PISA แต่ละวิชาโดยเฉลี่ยสูงกว่า ๕๐๐ คะแนน

แนวทางในการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนเก่ง มีจุดมุ่งหมายให้คนไทยเป็นคนที่มีความฉลาดทั้งทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งจะทำให้เป็นคนเก่งทั้งด้านการเรียนรู้และเก่งทั้งด้านการเข้าสังคม

๑) การพัฒนาระดับความฉลาดทางสติปัญญาของคนไทยให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (ข้อมูลล่าสุดจากการสำรวจของกรมสุขภาพจิตในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เท่ากับ ๙๘.๒ แต่ค่าเฉลี่ยที่คาดหวังตามมาตรฐานคือ ๑๐๐) จะต้องส่งเสริมปัจจัยที่ทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาสูงขึ้น ขณะเดียวกันต้องลดหรือกำจัดปัจจัยที่ทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาต่ำลง โดยดำเนินการดังนี้

๑.๑) การเตรียมพร้อมที่จะตั้งครรถ์อย่างมีคุณภาพ ควรมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมให้หญิงวัยเจริญพันธุ์สามารถวางแผนการมีบุตรและตั้งครรถ์เมื่ออยู่ในวัยที่เหมาะสม(อายุมากกว่า ๒๐ ปี) โดยมีการสอนเรื่องเพศศึกษาทั้งในครอบครัวและในโรงเรียนอย่างถูกต้องและมีแนวทางการป้องกันการตั้งครรถ์ที่ไม่พึงประสงค์อย่างชัดเจน

๑.๒) การพัฒนาระบบฝากครรภ์และการคลอดที่ปลอดภัย หญิงที่ตั้งครรถ์ทุกคนต้องได้รับการฝากครรภ์ที่มีคุณภาพ ได้รับสารอาหารครบถ้วนเพื่อให้ลูกที่คลอดออกมาปลอดภัย สมบูรณ์แข็งแรง ไม่มีภาวะแทรกซ้อน และเมื่อเจ็บครรภ์สามารถรับบริการการคลอดที่ปลอดภัยทั้งต่อแม่และลูก ป้องกันไม่ให้ทารกเกิดภาวะขาดออกซิเจนซึ่งจะเป็นสาเหตุให้สมองพิการได้

๑.๓) การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพราะมีข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะสามารถทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาสูงขึ้นอย่างชัดเจน โดยองค์การอนามัยโลก

แนะนำให้เด็กทารกทุกคนได้กินนมแม่อย่างเดียวยุถึงอายุ ๖ เดือนและกินนมแม่ต่อเนื่องควบคู่กับอาหารตามวัยไปจนถึงอายุได้ ๒ ปีหรือนานกว่านั้น

๑.๔) การพัฒนาระบบการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพเพราะการเลี้ยงดูเด็กเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาระดับความฉลาดทางสติปัญญาและการพัฒนาการของเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ดีคือการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ใส่ใจและมีความรู้ที่ถูกต้องในการเลี้ยงดูจึงควรมีการอบรมให้ความรู้กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง (Parent Education Class) โดยอาจใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูที่มีคุณภาพจะสามารถทำให้เด็กไทยเป็นผู้มีความสามารถในการปรับตัว มีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมและมีความฉลาดทางอารมณ์ด้วย

๑.๕) การให้สิทธิมารดาในการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรจนบุตรอายุได้ ๒ ขวบ โดยพบว่าในช่วงระยะ ๒ ปีแรกเป็นช่วงที่สมองของเด็กจะมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลถึงระดับความฉลาดทางสติปัญญาในอนาคต จึงควรมีการปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติของทั้งภาครัฐและเอกชนให้เอื้อต่อการลาเลี้ยงดูบุตรโดยไม่เสียโอกาสด้านเศรษฐกิจและการจ้างงาน นอกจากนี้การให้สิทธิบิดาสามารถลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรจะทำให้บิดามีความผูกพันกับทารกตั้งแต่วัยเริ่มต้นชีวิต บิดาจะมีบทบาทมากขึ้นต่อการกระตุ้นพัฒนาการของลูก นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับบิดาจะมีสุขภาพจิตที่ดี มีความเคารพตนเองและความพึงพอใจในชีวิตในระยะยาว ปัจจุบันในภาคราชการได้อนุญาตให้บิดาสามารถลาเพื่อไปเลี้ยงดูบุตรได้ ๑๕ วันแต่ก็น้อยกว่าเกณฑ์ที่องค์การยูนิเซฟกำหนดคือไม่ควรน้อยกว่า ๔ สัปดาห์ ส่วนในภาคเอกชนยังไม่มีระเบียบการลาเรื่องนี้ที่ชัดเจน

๑.๖) การพัฒนาระบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน เด็กวัยแรกเกิดถึงช่วงอายุ 5 ปีเป็นช่วงระยะเวลาที่เด็กเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและเป็นช่วงเวลาสำคัญที่สุดของการสร้างรากฐานชีวิตและจิตใจของมนุษย์ การติดตามประเมินพัฒนาการของเด็กให้เหมาะสมตามวัยเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการในเด็กไทยทุกคนเพราะจะทำให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพและมีความสุข การจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กที่มีคุณภาพในสถานที่ราชการและสถานประกอบการต่างๆ และในกำกับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการกำหนดมาตรฐานและมีระบบประกันคุณภาพการดูแลเลี้ยงดูเด็กและครูพี่เลี้ยงต้องมีความรู้และสมรรถนะที่ถูกต้อง เหมาะสมกับการดูแลเด็กปฐมวัย โดยเน้นในเรื่องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสติปัญญา สุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและการเสริมสร้างวินัยผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การฝึกเข้าแถว การเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบหมวดหมู่ เป็นต้น

๑.๗) ลดปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาลดลง ปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของการมีระดับความฉลาดทางสติปัญญาต่ำในเด็กไทยคือการขาดสารไอโอดีน สารไอโอดีนเป็นแร่ธาตุที่จำเป็นต่อการพัฒนาของร่างกายและสมอง สารไอโอดีนจึงจำเป็นต่อการพัฒนาของของทารกในครรภ์มารดาและในวัยเด็ก การขาดสารไอโอดีนจะทำให้ความผิดปกติทั้งทางร่างกายและทางสติปัญญาเช่นโรคคอหอยพอก ร่างกายและสมองมีประสิทธิภาพลดลง จากการศึกษาพบว่าเด็กที่ขาดสารไอโอดีนจะมีระดับความฉลาดทางสติปัญญาต่ำกว่าเด็กปกติประมาณ 10 ถึง 15 จุด องค์การอนามัยโลกได้รณรงค์ให้มีการบริโภคเกลือที่มีไอโอดีนเพื่อแก้ปัญหาการขาดสารไอโอดีนซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ รัฐบาลได้ออกกฎหมายบังคับให้เกลือทุกประเภทสำหรับการบริโภคของคน รวมถึงน้ำปลา ต้องมีส่วนผสมของไอโอดีน ซึ่งรวมไปถึงเกลือที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารด้วยแต่ภาวะการขาด

สารไอโอดีนในบางพื้นที่ก็ยังคงอยู่และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาของพื้นที่นั้นต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วไปของประเทศไทย จึงควรรณรงค์เรื่องการใช้เกลือที่มีไอโอดีนอย่างจริงจังมากขึ้นและให้สารไอโอดีนเพิ่มเติมในหญิงตั้งครรภ์ทุกราย นอกจากนี้ปัจจัยเสี่ยงเรื่องการขาดสารไอโอดีนแล้ว การปนเปื้อนของสารพิษในสิ่งแวดล้อมก็มีผลทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาในเด็กลดลงได้เช่นกัน สารพิษที่สำคัญที่ควรควบคุมไม่ให้เกินมาตรฐานที่รัฐบาลกำหนด ได้แก่ สารตะกั่วซึ่งสามารถผ่านจากแม่ไปสู่ลูกขณะตั้งครรภ์หรือเด็กได้รับสารตะกั่วที่ปนเปื้อนในอากาศ ในสิ่งที่ใช้ทาสิ่งของหรือของเล่น สารกำจัดแมลงและสารกำจัดวัชพืชก็สามารถทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาในเด็กลดลงได้รัฐบาลจึงควรมีการควบคุมการใช้สารกำจัดแมลงและสารกำจัดวัชพืชโดยติดตามกำกับทั้งการนำเข้า การจัดจำหน่ายและการใช้อย่างใกล้ชิดและเข้มงวด

๑.๗) การตรวจคัดกรองโรคทางกรรมพันธุ์ที่พบบ่อยในหญิงมีครรภ์โดยเฉพาะโรคดาวน์ซินโดรม การคัดกรองในกลุ่มที่ความเสี่ยงสูง เช่น มารดาที่มีอายุมากกว่า ๓๕ ปีหรือมีประวัติบุตรคนก่อนเป็นโรคดาวน์ซินโดรมโดยใช้วิธีเจาะน้ำคร่ำ จะช่วยให้ครอบครัวสามารถวางแผนมีบุตรที่มีคุณภาพได้

๒) การปรับเปลี่ยนและพัฒนาด้านการศึกษาของคนไทย

๒.๑) การพัฒนาด้านการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ในหมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา ๕๐ (๔) ได้กำหนดว่าบุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับ และในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ได้กำหนดในมาตรา ๕๔ ว่ามาตรา ๕๔ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาดำเนินการหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เด็กไทยต้องได้รับการการศึกษาภาคบังคับสิบสองปีเท่ากับเด็กไทยที่มีอายุตั้งแต่ ๔-๑๖ ปีจะอยู่ในการดูแลของรัฐบาลซึ่งภารกิจดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้รับผิดชอบหลัก การปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ ๒๑ และเพื่อรองรับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ จึงเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่ต้องปรับทั้งปรัชญาการเรียนรู้ ระบบการศึกษาและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเรียนการสอน ตลอดจนค่านิยมร่วมและชุดความคิดของผู้เรียนและประชาชนทั่วไป โดยควรให้เกิดการพัฒนาตามบุคลิกภาพอุปนิสัยและสมรรถนะของผู้เรียน ระบบการศึกษาจึงต้องมีความหลากหลายมากขึ้น เน้นการสอนแบบให้คิดเป็นไม่ใช่แต่ความจำ กระตุ้นให้มีการซักถามเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาที่จะเรียนรู้และหาทางแก้ไขต่อไป ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดนวัตกรรม ปรับเปลี่ยนระบบและแนวเพื่อให้เด็กได้

คันทางานที่ตนเองรักและวางเป้าหมายอาชีพในอนาคตของตนเองได้ชัดเจน ผู้สอนและผู้แนะแนวจะต้องมีทักษะในการค้นหาความต้องการของเด็กและประเมินบุคลิกภาพ อุปนิสัยและสมรรถนะของผู้เรียนว่าสอดคล้องกับความต้องการเพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับงานและอาชีพได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละคนซึ่งจะแตกต่างกัน การดำเนินนโยบายเรื่องลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้เป็นนโยบายที่ดีที่ประเทศที่พัฒนาแล้วในยุโรปได้ทำมาก่อนและประสบผลสำเร็จทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้นและมีความสุขมากขึ้น แต่การนำมาใช้ต้องมีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้เรียนรู้ร่วมกันในเรื่องที่จำเป็นต้องรู้อันนั้น ส่วนการเรียนรู้เพิ่มเติมควรมีความหลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกและสร้างระบบการเรียนรู้ทางเลือกที่เด็กสามารถเลือกออกแบบการเรียนการสอนได้เอง การสอบวัดผลควรวัดในส่วนของหลักสูตรและเนื้อหาที่กำหนดเท่านั้นเพื่อลดการเรียนพิเศษและการกวดวิชา การรับเข้าศึกษาต่อในแต่ละระดับควรมีความเป็นธรรมและโปร่งใส คุณภาพของการศึกษาในโรงเรียนต้องได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยให้ภาคเอกชนและประชามาร่วมเป็นกรรมการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อร่วมวางแผนการศึกษาตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

๒.๒) การปรับค่านิยมและชุดความคิดของสังคมต่อการเรียนในสายอาชีพ (Vocational Education) ให้มีศักดิ์ศรีและเป็นที่ยอมรับในการเลือกศึกษาต่อหลังการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่น้อยกว่าสายสามัญที่เรียนต่อระดับมหาวิทยาลัย โดยยกย่องผู้อยู่ในสายอาชีพที่มีผลงานโดดเด่นและสร้างค่านิยมที่ติดต่อดจนการได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม มีการส่งเสริมการนำระบบทวิภาคี (การเรียนในวิทยาลัยควบคู่ไปกับการทำงานในสถานประกอบการเพื่อให้ผู้มีทักษะในวิชาชีพโดยตรงเป็นการเตรียมความพร้อมให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานและมีรายได้ระหว่างเรียน) มาใช้อย่างจริงจังและกว้างขวาง โดยอาจมีการออกกฎหมายให้โรงงานและบริษัทขนาดใหญ่ที่มีคนงานหรือพนักงานมากกว่าจำนวนที่กำหนดต้องเข้าร่วมโครงการและมีสัดส่วนของแรงงานหรือพนักงานร้อยละตามที่กำหนดเข้าสู่ระบบทวิภาคีร่วมกับวิทยาลัยหรือสถานศึกษาในพื้นที่ที่โรงงานหรือบริษัทตั้งอยู่

๒.๓) การดูแลเด็กกลุ่มที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มที่มีความผิดปกติด้านการเรียนรู้ (Learning Disorder : LD) ซึ่งเป็นความผิดปกติที่เกิดในเด็กวัยเรียนที่มีระดับความฉลาดทางสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปกติหรือสูงกว่าปกติและกลุ่มที่มีความผิดปกติแบบสมาธิสั้น (Attention Deficit Hyperactivity Disorder : ADHD) ซึ่งเป็นภาวะที่พบได้บ่อย (ข้อมูลจากการสำรวจพบได้ประมาณร้อยละ ๕ ถึงร้อยละ ๘ ของเด็กวัยเรียน) เด็กกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่หันหันพละเล่น ไม่มีสมาธิและซนผิดปกติ ซึ่งมักวินิจฉัยได้ในเด็กวัยเรียนซึ่งเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีระดับความฉลาดทางสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปกติหรือสูงกว่าปกติ ซึ่งคุณครูหรือผู้ปกครองหลายท่านมักเข้าใจผิดคิดว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้เป็นเด็กที่เรียนช้าหรือมีเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ แต่จริงๆ แล้วทั้งสองกลุ่มนี้สามารถกลับมาใช้ชีวิตที่ปกติ สามารถเรียนรู้ได้ในระดับสูงและประสบความสำเร็จในชีวิตได้เช่นเดียวกับเด็กปกติหากได้รับการดูแลรักษาที่เหมาะสม

๒.๔) ส่งเสริมให้เด็กไทยและคนไทยมีความรู้ ความสามารถที่จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ ๒ และอาจมีความสามารถในภาษาต่างประเทศอื่นๆ ที่เป็นสากล โดยปรับการเรียนรู้อย่างเป็นไปเป็นแบบการเรียนรู้เพื่อให้สามารถฟังออก พูดได้ อ่านและเขียน

๒.๕) ส่งเสริมให้เด็กไทยมีความรอบรู้ด้านดิจิทัล (Digital Literacy)

เป้าหมายที่ ๓ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนแข็งแรง

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดมากกว่า 85 ปี

แนวทางในการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนแข็งแรง

๑) การสนับสนุนให้คนไทยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) โดยมีเป้าหมายหลักคือประชาชนไทยทุกคนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีทักษะในการเข้าถึงและประมวลข้อมูลสุขภาพเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดูแลสุขภาพของตนเองและสังคมไทยเป็นสังคมรอบรู้ด้านสุขภาพ (health literate societies) เป็นสังคมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการด้านสุขภาพพร้อมทั้งสามารถนำมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม โดยมีกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน คือ กลไกการสื่อสารทั้งในระบบเดิมและระบบใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อเป็นต้นแบบและสามารถถ่ายทอดไปสู่ประชาชนได้อย่างหลากหลายช่องทาง พร้อมทั้งการติดตามการกำกับ ประเมินผลความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชนอย่างเป็นระบบ

๒) การส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมโรคและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิตของความเป็นเมือง และโรคที่เกิดจากปัจจัยกำหนดสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ยังขาดระบบข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังด้านการป้องกันโรคและภัยคุกคามสุขภาพ ขาดการมีส่วนร่วมและการบูรณาการ ท้องถิ่นยังมีบทบาทในด้านสาธารณสุขน้อยแนวทางการดำเนินงานจึงควรให้ท้องถิ่นและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขให้มากขึ้น ปรับวิธีการดำเนินงานโดยใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนางานสาธารณสุขระดับจังหวัด อำเภอและระดับท้องถิ่นที่มีภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแบบกลไกประชารัฐ ร่วมกันพัฒนาขีดความสามารถให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ตลอดจนถึงการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อสุขภาพที่ดี มีสถานที่ออกกำลังกายให้ประชาชนใช้ในการออกกำลังกายอย่างสะดวก ทัวถึงและปลอดภัย ลดปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคไม่ติดต่อโดยรณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการใช้สารเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การส่งเสริมให้ประชาชนได้รับโภชนาการและผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ปลอดภัย การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และการลดใช้สารเคมีกำจัดแมลงและวัชพืชอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓) การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

๓.๑) พัฒนาระบบบริการสุขภาพให้เกิดการบูรณาการ เชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการสาธารณสุขทุกระดับ ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกองทุน

๓.๒) พัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพให้มีคุณภาพ มาตรฐานที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ และมีความปลอดภัย สามารถรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้ที่มารับบริการได้

๓.๓) การปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕๘ ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลดังต่อไปนี้ ข. ด้านอื่นๆ (๕) ให้มีระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวดูแล

ประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดจึงควรมีแนวทางในการพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิที่เหมาะสม โดยการจัดบริการปฐมภูมิแบบรวมกลุ่ม (Primary Care Cluster) เพื่อดูแลประชาชนในพื้นที่ร่วมกันประมาณกลุ่มละ ๑ – ๓ หมื่นคน โดยใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งด้านงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์และบุคลากร โดยเน้นภารกิจด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขร่วมไปกับการให้บริการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสภาพ พัฒนาและใช้ศักยภาพของบุคลากรสาธารณสุขที่มีอยู่ในการร่วมจัดระบบบริการพร้อมทั้งวางแผนพัฒนาและผลิตบุคลากรที่ยังขาดแคลนโดยเฉพาะแพทย์สาขาเวชศาสตร์ครอบครัวและพยาบาลเวชปฏิบัติพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจและค่าตอบแทนที่เหมาะสมเพื่อจูงใจให้บุคลากรคงอยู่ในระบบ พร้อมทั้งดำเนินการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุขให้กับท้องถิ่นที่มีความพร้อมเพื่อให้การสาธารณสุขในระดับท้องถิ่นและภาคประชาชนเข้มแข็ง ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างเหมาะสม

๔) การพัฒนาระบบบริหารงานสาธารณสุขตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้เกิดการอภิบาลระบบที่เป็นเอกภาพ สร้างความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรให้กับพื้นที่ทั้งด้านงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างและบุคลากร รวมทั้งความเป็นธรรมและเสมอภาคในการจ่ายชดเชยค่ารักษาพยาบาลของระบบประกันสุขภาพทั้ง ๓ กองทุน โดยจัดตั้งคณะกรรมการประกันสุขภาพร่วมระหว่าง ๓ กองทุนเพื่อ เป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนประกันสุขภาพร่วมกันโดยประชาชนทุกกลุ่มได้รับสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานด้านสุขภาพที่เหมาะสม เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน

๕) การพัฒนาระบบประกันสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนไทยมีหลักประกันด้านสุขภาพที่ครอบคลุมและเป็นธรรม สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างมีคุณภาพและมีการร่วมรับผิดชอบภาระค่าใช้จ่ายตามกำลังความสามารถในการจ่าย รัฐบาลสามารถจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านหลักประกันสุขภาพได้อย่างเพียงพอและยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๔ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ค่าคะแนนเฉลี่ยของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (SDG๓) สูงกว่า ๙๐ เปอร์เซนต์

แนวทางในการทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

๑) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนไทยตลอดช่วงชีวิต

๑.๑) ปรับเปลี่ยนค่านิยมและชุดความคิด (Mindset) ให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยเกิดการใฝ่รู้พร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตลอดช่วงชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนให้คนในวัยทำงานได้เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่สูงขึ้นเพื่อสร้างโอกาสในการเลื่อนระดับที่สูงขึ้นในแต่ละวิชาชีพ

๑.๒) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐ ซึ่งต้องการให้สังคมไทยก้าวสู่ยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ ที่เป็นสังคมแห่งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม จึงต้องส่งเสริมการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ (STEM Workforce : Science Technology Engineering Mathematical) เพื่อให้คนไทยมีความรู้และ

สามารถเชื่อมโยงความรู้ทั้ง ๔ ด้านมาใช้ในการทำงานเพื่อคิดค้นสิ่งใหม่และสร้างนวัตกรรมที่จะสร้างรายได้และมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมด้านการวิจัยและนวัตกรรมในภาคการเกษตร การผลิต การบริการและการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือของสถานศึกษา ภาครัฐ และเอกชนเพื่อตอบสนองความต้องการของภาคส่วนต่างๆ ได้มีประสิทธิภาพ มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถสูง (Talent Management) ร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ

๑.๓) ปรับปรุงระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน และรองรับเทคโนโลยีดิจิทัล ลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนและมากเกินความจำเป็นเพื่อเอื้อต่อการทำงานแบบใหม่ในยุคไทยแลนด์ ๔.๐

๒) การพัฒนาโครงสร้างของระบบราชการให้เอื้อต่อการพัฒนาคนไทยตลอดช่วงชีวิต

๒.๑) การปรับปรุงโครงสร้างของระบบราชการไทย ระบบราชการไทยมีการแบ่งงานและส่วนราชการตามโครงสร้างที่กำหนดในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งการแบ่งส่วนราชการดังกล่าวทำให้กระทรวงและกรมที่ตั้งขึ้นมามีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของตนเองและมีสภาพเป็นนิติบุคคลที่แยกจากกัน การทำงานและสั่งการเป็นไปในแห่งของกระทรวงหรือกรมของตนเอง ขาดการประสานงานและรับรู้ในงานของกระทรวงหรือกรมอื่น เป็นการทำงานแบบแยกส่วนหรือกระบวนคิดแบบไซโล (silo mentality) ทำให้ขาดการประสานแผนงานในกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน เกิดความซ้ำซ้อนหรือสิ้นเปลืองงบประมาณ แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจทำได้โดยการควรววม กระทรวง กรม หรือหน่วยงานอิสระในกำกับของรัฐที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ ที่มีภารกิจหน้าที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เข้าด้วยกัน โดยการแก้ไขกฎหมาย (พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม) โดยเปลี่ยนจากการแบ่งกระทรวง ทบวง กรมตามงานหรือหน้าที่ (function) เป็นการแบ่งตามกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มภารกิจ ตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่นได้ควรววมกระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม ซึ่งมีภารกิจคล้ายคลึงกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของไทยมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2481) และต่อมาได้ควรวมกับกระทรวงแรงงาน กลายเป็นกระทรวงสาธารณสุข แรงงานและสวัสดิการ ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2554

๓) การให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ผ่านมานโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทย เป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ระยะสั้นโดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแผนแม่บทแต่รัฐบาลและพรรคการเมืองไม่ค่อยให้ความสำคัญ มักคิดนโยบายที่เป็นประโยชน์เฉพาะหน้าและไม่ยั่งยืน เป็นนโยบายแบบประชานิยมเพื่อใช้หาเสียงเพื่อให้ได้คะแนนเสียงจากประชาชนในการเลือกตั้งเพื่อจัดตั้งรัฐบาล หลายนโยบายที่ประชาชนได้ประโยชน์ เป็นผลประโยชน์ระยะสั้นแต่กลับส่งผลเสียต่อประเทศชาติในระยะยาว และมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยๆ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปีเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศไทยของรัฐบาลปัจจุบันจึงเป็นเรื่องที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาวโดยอาจใช้ดัชนีการพัฒนามนุษย์ขององค์การสหประชาชาติเป็นเครื่องมือในการประเมินผลงานของรัฐบาลโดยพรรคการเมือง กำหนดนโยบายและแนวทางที่จะทำให้บรรลุตัวชี้วัดและเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติแล้วนำนโยบายและแนวทางนั้นมาใช้ในการหาเสียง

นโยบายและแนวทางของพรรคการเมืองที่จะทำให้ยุทธศาสตร์ชาติประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายดังกล่าวควรนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มาใช้ทั้งหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผลและภูมิคุ้มกัน ร่วมกับเงื่อนไขด้านความรู้และคุณธรรมเพื่อนำมากำหนดนโยบาย แทนการกำหนดนโยบายระยะสั้นเพื่อให้ได้ความนิยมจากประชาชนโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ไม่คำนึงถึงผลเสียที่ตามมาในระยะยาว

๔) การบริหารจัดการภาครัฐที่ดีเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในระบอบประชาธิปไตยการบริหารจัดการภาครัฐจะถูกกำกับโดยระบบพรรคการเมืองที่ผ่านการเลือกตั้ง ซึ่งแนวคิดของการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการอาจจะไม่เหมือนกัน โดยในระบบราชการ การทำงานจะมุ่งเน้นที่ความสุจริต ถูกต้องตามระเบียบและกฎหมายเป็นสำคัญ เป็นแนวคิดที่ใช้วิธีการเป็นเครื่องมือในตัดสินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (the means justified end) หากใช้วิธีการที่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม ฉ้อฉลหรือโกง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็คือการทุจริต คอร์รัปชัน ส่วนแนวคิดของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองบางคนที่ขาดธรรมาภิบาล การทำงานจะมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์เพื่อให้ได้ประโยชน์ ได้รับการเลือกตั้งหรือได้เป็นรัฐบาล จะสามารถทำได้ทุกวิถีทางแม้จะเป็นวิธีที่ผิดกฎหมาย ผิดต่อศีลธรรม เป็นแนวคิดที่ใช้ผลลัพธ์เป็นตัวกำหนดวิธีการ (the end justified means) และเป็นแนวคิดที่จะทำให้เกิดการทุจริต คอร์รัปชันอย่างแพร่หลายและรุนแรง การใช้แนวคิดดังกล่าวของนักการเมืองและข้าราชการที่ไม่มีธรรมาภิบาล นำมาซึ่งการกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการได้ประโยชน์แก่ตนเองหรือพรรคการเมืองของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ความจำเป็นและประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ทำให้ระบบราชการทำงานโดยไม่ได้คำนึงถึงเป้าหมายคือประโยชน์ของประชาชนซึ่งเป็นเป้าหมายที่ต้องทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ แต่กลับไปทำงานให้ฝ่ายการเมืองที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรคเพื่อหวังความก้าวหน้าในการรับราชการ แนวคิดในการแก้ไขปัญหา การทำงานของทั้งนักการเมืองและข้าราชการจึงต้องมุ่งเน้นที่กระบวนการที่สุจริต โปร่งใส ถูกต้องตามระเบียบและกฎหมายเป็นสำคัญ (the means justified end) ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการบริหารกิจการบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด หากมีผู้ใดประพฤติผิด ต้องมีกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการในศาลยุติธรรมที่รวดเร็ว หากพบว่าผิดจริงต้องลงโทษอย่างจริงจัง โดยไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลของนักการเมืองหรือข้าราชการที่ประพฤติทุจริต เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่าง และให้เกิดความเกรงกลัวต่อการประพฤติผิด คิดมิชอบ เป็นการสร้างระบบการเมืองและราชการที่ใสสะอาด มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ยั่งยืนและคำนึงถึงประโยชน์ของคนไทยและประเทศชาติเป็นสำคัญ และจะทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยดำเนินไปอย่างถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรมสามารถบรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในที่สุด

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐” ของนักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้แนวทางในการนำไปกำหนดแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐

สรุปผลการศึกษา

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาของประเทศไทยในระยะที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจโดยใช้คนเป็นปัจจัยในการผลิตทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็จริงแต่ไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นแม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นแต่ผลของการพัฒนาได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญหลายประการซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและการพัฒนาประเทศในระยะต่อมา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงถูกกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔) และแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแผนดังกล่าวข้างต้นและศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว ตลอดจนจนถึงข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่าคนไทยและสังคมไทยมีจุดแข็งคือคนไทยส่วนใหญ่มีจิตใจดี ปรับตัวง่าย มีความเอื้ออาทร ชอบช่วยเหลือผู้อื่น รักชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ มีวัฒนธรรมที่ดีและยาวนาน มีความกตัญญูกตเวทีย มีความเมตตากรุณา มีสถาบันครอบครัวเข้มแข็ง รักในถิ่นกำเนิดของตนเอง มีความประนีประนอม มีพื้นฐานด้านเศรษฐกิจที่หลากหลาย มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ดี ระบบการศึกษาพื้นฐานที่ดี มีสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพ มีการบรรจุให้เรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อยู่ในแผนพัฒนาของประเทศในทุกระดับทั้งยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนประเทศไทย ๔.๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านบริการสุขภาพที่ทั่วถึง ทุกพื้นที่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท มีระบบป้องกันและควบคุมโรคที่เข้มแข็ง มี

ระบบประกันสุขภาพที่ให้หลักประกันสุขภาพแก่ประชาชนชาวไทยทุกคน แต่คนไทยและสังคมไทยก็มีจุดอ่อนหลายประการได้แก่ การขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม ไม่ชอบปฏิบัติตามกฎหมาย สังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำในทุกด้าน คนไทยส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรซึ่งทำให้มีรายได้ต่ำ ส่วนที่มีอาชีพใช้แรงงานก็เป็นแรงงานที่มีฝีมือต่ำ ขาดทักษะและความสามารถที่ตลาดต้องการ ขาดโอกาสในการศึกษาและประกอบอาชีพ สังคมไทยยังมีความเชื่อแบบงมงาย ใช้ความรู้ที่ลึกลับมากกว่าเหตุผล ขาดความคิดแบบวิทยาศาสตร์ ศักยภาพของคนไทยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัลยังไม่สามารถพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถสร้างรายได้ให้ประเทศไทยไปสู่ประเทศที่มีรายได้ในระดับสูง การลงทุนทางด้านการศึกษาและพัฒนาของประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำ ขาดการวางแผนระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ตรงกับช่วงวัย มีความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาทำให้เด็กและเยาวชนขาดโอกาสในการศึกษาตามศักยภาพของตนเอง ระบบการศึกษาไทยและการพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่สอนยังไม่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ขาดการปฏิรูปด้านกำลังคนด้านสุขภาพทำให้เกิดความขาดแคลนบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยเฉพาะแพทย์และพยาบาล ขาดความรู้ด้านสุขภาพทำให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม

ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยมีโอกาสที่สามารถนำมาช่วยในการพัฒนาให้คนไทยก้าวไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่ การที่รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจังและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ การกำหนดนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ เทคโนโลยีและการใช้เครื่องมือในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาคนไทยให้สามารถรองรับเทคโนโลยีใหม่ โดยมีการปรับและจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากขึ้นเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาได้อย่างรวดเร็วจะทำให้มนุษย์เข้าถึงความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางไร้ขีดจำกัด การมีความรู้ใหม่เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาเป็นพลวัตทำให้ต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และมีการวิจัยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ อยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง แต่ก็มีอุปสรรคหรือภัยคุกคามของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยที่ต้องก้าวข้ามไปให้ได้ ได้แก่ ความอ่อนแอของระบบการเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาและกระบวนการผลิตทางสังคมยังไม่สามารถทำให้คนไทยมีระเบียบวินัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง คุณภาพการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานยังต่ำกว่าเป้าหมายที่คาดหวัง กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ที่ล้าสมัยทำให้สถานศึกษามีข้อจำกัดในการดำเนินงานตลอดจนการได้รับงบประมาณไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ คนไทยส่วนใหญ่มุ่งเน้นผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลักมากกว่าผลประโยชน์ของส่วนรวมจึงทำให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเป็นไปได้ช้าและขาดความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น การขาดการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชน โดยเฉพาะภาคเอกชนไม่สามารถเข้าช่วยเหลือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กับภาครัฐได้

จากการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยร่วมกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศในโลกที่ ๑ และกรอบการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์หาแนวทางที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีต่อไป

๒) แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ นี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยประยุกต์มาจากเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยวิสัยทัศน์ให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง แข็งแรง พร้อมทั้งจะดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในศตวรรษที่ ๒๑ และอยู่ในสังคมที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

เป้าหมายที่ ๑ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนดี คือ การสร้างค่านิยมร่วมและชุดความคิดเพื่อให้เกิดบรรทัดฐานที่ดี ผู้บริหารและนักปกครองของหน่วยงานภาครัฐต้องเป็นต้นแบบให้แก่สังคม ส่งเสริมให้คนไทยทุกคนนำค่านิยมร่วมไปสู่การปฏิบัติ สร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในสังคมไทย สร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

เป้าหมายที่ ๒ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนเก่ง คือ การพัฒนาและยกระดับความฉลาดทางสติปัญญาของคนไทย โดยการเตรียมพร้อมที่จะตั้งครุภ้อย่างมีคุณภาพ มีระบบฝากครรภ์ที่มีคุณภาพและการคลอดที่ปลอดภัย การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพ การให้สิทธิบิดาและมารดาในการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร การพัฒนาระบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนพร้อมทั้งลดปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาลดลง มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาด้านการศึกษาของคนไทยโดยปรับปรุงระบบการศึกษาและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเรียนการสอน ตลอดจนค่านิยมร่วมและชุดความคิดของผู้เรียนและประชาชนทั่วไป การปรับค่านิยมและชุดความคิดของสังคมต่อการเรียนในสายอาชีพ การมีระบบดูแลเด็กกลุ่มที่มีความผิดปกติทางการเรียนรู้และเด็กที่มีความผิดปกติแบบสมาธิสั้น ส่งเสริมให้เด็กไทยและคนไทยมีความรู้ความสามารถที่จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ ๒ และอาจมีความสามารถในภาษาต่างประเทศอื่นๆ ที่เป็นสากล ส่งเสริมให้เด็กไทยมีความรอบรู้ด้านดิจิทัล

เป้าหมายที่ ๓ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนแข็งแรง

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยแข็งแรง คือ การสนับสนุนให้คนไทยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีการส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมโรคและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขที่ดี มีคุณภาพ มีการพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการสาธารณสุขทุกระดับ ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกองทุน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพให้มีคุณภาพ มาตรฐานที่สามารถเชื่อมโยงกันได้และมีความปลอดภัย สามารถรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้ที่มาใช้บริการได้ การปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิเพื่อให้มีระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวดูแลประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสม การพัฒนาระบบบริหารงานสาธารณสุขตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีการพัฒนาระบบประกันสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนไทยมีหลักประกันด้านสุขภาพที่ครอบคลุมและเป็นธรรม

เป้าหมายที่ ๔ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

แนวทางในการพัฒนาให้คนไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต คือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนไทยตลอดช่วงชีวิต ปรับเปลี่ยนค่านิยมและชุดความคิดใหม่ ส่งเสริมการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ ปรับปรุงระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน การพัฒนาโครงสร้างของระบบราชการให้เอื้อต่อการพัฒนาคนไทยตลอดช่วงชีวิต การให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี

อภิปรายผล

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศเล็กๆ มีภูมิประเทศเป็นเกาะที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติแต่มีทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นเลิศ มีสติปัญญาและสมรรถนะสูงก็สามารถพัฒนาให้ประเทศให้กลายเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีรายได้สูงได้สำเร็จภายในระยะเวลาไม่กี่สิบปี ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลทุกรัฐบาลต้องเอาใจใส่และกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่ชัดเจนพร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ

การที่รัฐบาลปัจจุบันกำหนดให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีจึงเป็นเรื่องที่เหมาะสมและยังมีแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ 4.0 เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ ซึ่งจะนำพาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วมีรายได้สูง จำเป็นที่จะต้องมีความชัดเจนในแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ จากการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดเป้าหมายให้คนไทยเป็นคนดี เก่ง แข็งแรงและมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยต้องพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยสูงอายุให้เกิดการพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ มีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้อง อยู่ในสังคมที่มีบรรทัดฐานที่ดี มีค่านิยมที่ดี ประชาชนมีระเบียบวินัย รักษากฎหมาย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

การพัฒนาคนไทยให้พร้อมที่จะก้าวไปสู่ยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ ซึ่งต้องใช้ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูง จำเป็นต้องสร้างเด็กไทยรุ่นใหม่ให้เป็นเด็กที่มีความฉลาดทางสติปัญญาในระดับสูง แต่ถ้ามีแต่ความฉลาดหรือเก่งแต่ นำความฉลาดไปใช้ในทางฉ้อโกงผู้อื่นหรือเอาเปรียบสังคม สังคมไทยก็คงประสบปัญหาเหมือนที่ผ่านมา ความเหลื่อมล้ำในสังคมก็จะเพิ่มมากขึ้น จึงควรพัฒนาให้คนไทยเป็นคนดีด้วย การมีค่านิยมและบรรทัดฐานในสังคมที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีผู้ใหญ่เป็นต้นแบบที่ดี จะเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมให้คนรุ่นใหม่กลายเป็นคนดี ขณะเดียวกันการพัฒนาให้คนไทยมีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจก็เป็นเรื่องสำคัญเพราะถ้าสุขภาพไม่แข็งแรง การทำงานหรือการเรียนรู้ย่อมด้อยประสิทธิภาพตามไปด้วย ดังนั้นการมองเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบองค์รวมจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยมีเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาที่ยึดตามตัวชี้วัดของดัชนีการพัฒนามนุษย์คือ มีรายได้ดี มีการศึกษาดีและมีสุขภาพแข็งแรง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอแนวทางที่จะสามารถนำไปใช้ประกอบในการทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีข้อเสนอหรือแนวทางในบางประเด็นที่เป็นเชิงวิชาการเช่นเรื่อง การพัฒนาระดับความฉลาดทางสติปัญญา การส่งเสริมและประเมินเรื่องพัฒนาการในเด็ก แต่ด้วยข้อจำกัดของงานวิจัยที่ไม่สามารถลงลึกในรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวได้แต่สำหรับผู้สนใจและต้องการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ของกรมสุขภาพจิตและของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งได้กำหนดให้เรื่องดังกล่าวอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ของกรมและของกระทรวงแล้ว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีกำลังจะเริ่มใช้ซึ่งจะต้องใช้ต่อไปในระยะยาว แต่ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษนี้ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ เปลี่ยนแปลงไปทุกวัน ดังนั้นสิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาครั้งนี้ซึ่งเป็นการศึกษาในช่วงเวลาที่จำกัด อาจมีการเปลี่ยนแปลง โอกาสและภัยคุกคามใหม่ที่จะมาพร้อมกับยุคดิจิทัลอาจเป็นสิ่งที่มนุษย์ยังไม่รู้หรือยังไม่ตระหนัก ดังนั้นการวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงควรดำเนินการต่อไปเป็นระยะเพื่อให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

นายกรัฐมนตรี,สำนัก. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 .

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณและคณะ. รายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่องเด็กเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยและข้อเสนอเชิงนโยบายและการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2541.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศสิงคโปร์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://singapore.mol.go.th/node/408>, 2558.

“การศึกษาเพื่อความมั่นคงของประเทศ แบบอย่างของเยอรมนีและญี่ปุ่น”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org/2017/07/pridi56/> , 2560.

ดวงใจ รุ่งโรจน์เจริญกิจ. คุณภาพชีวิตไทยในกระดานโลก : สถานการณ์คุณภาพชีวิตคนไทยสะท้อนผ่านดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index) ในรอบ 20 ปี. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.npithailand.com/sites/default/files/คุณภาพชีวิตไทยในกระดานโลก.pdf> . 2553. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2561

นายกรัฐมนตรี,สำนัก. ร่างยุทธศาสตร์ชาติ(ฉบับเสนอสมานิติบัญญัติแห่งชาติ).กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_DraftplanJune2018 F.pdf. 2561. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2561

“พิมพ์เขียวและแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ 4.0”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://digital.forest.ku.ac.th/TFCC/TCERN2017/PW/Thailand_40_PM.pdf, 2559. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2561

ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. คุณภาพชีวิตของคนไทย: ภัยจากดัชนีการพัฒนามนุษย์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_11/pdf/aw09.pdf. 2554. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์และณณริฎ พิศลยบุตร. สู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพ: ความท้าทายและโอกาสของประเทศไทยในสามทศวรรษหน้า. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/11/paper-overview-YE2014.pdf>, 2557. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2561

ภาษาต่างประเทศ

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

UNDP (United Nations Development Programme). Human Development Report 2016. (Online). Available : http://hdr.undp.org/sites/all/themes/hdr_theme/country-notes/THA.pdf

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายชินนรต ลีสวัสดิ์	
วัน เดือน ปีเกิด	๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖	
การศึกษา	แพทยศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	พ.ศ. ๒๕๓๐
	สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	พ.ศ. ๒๕๔๕
	อนุมัติบัตรเวชศาสตร์ป้องกัน แขนงสาธารณสุข	พ.ศ. ๒๕๓๖
	อนุมัติบัตรเวชศาสตร์ป้องกัน แขนงระบาดวิทยา	พ.ศ. ๒๕๕๐
	อนุมัติบัตรเวชศาสตร์ครอบครัว	พ.ศ. ๒๕๔๕
ประวัติการทำงานโดยย่อ	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลห้างฉัตร	พ.ศ. ๒๕๓๓
	รองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำปาง	พ.ศ. ๒๕๔๖
	นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย	พ.ศ. ๒๕๕๓
	รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต	พ.ศ. ๒๕๕๖
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต	

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง	แนวทางการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้นโยบาย ไทยแลนด์ ๔.๐	
ผู้วิจัย	นายชินรต ลีสวัสดิ์	หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐
ตำแหน่ง	รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต	

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ผลของการพัฒนาในระยะ ๕๖ ปีที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จในหลายๆด้าน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีปัญหาอีกบางเรื่องที่เกิดขึ้นและยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาในการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีการศึกษาดี สุขภาพดีและมีอาชีพที่สร้างรายได้ที่ดี รัฐบาลนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – พ.ศ. ๒๕๗๙) เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทระยะยาวในการพัฒนาประเทศไทยให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยกำหนดให้มียุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และได้ทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐ เพื่อใช้เป็นโมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามแนวทางและวิสัยทัศน์ที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีได้วางไว้ โดยกำหนดวาระสำคัญเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ คือ การเตรียมคนไทย ๔.๐ เพื่อก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศในโลกรุ่นที่ ๑ ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑” ควบคู่ไปกับการเป็น “คนไทย ๔.๐ ในโลกที่ ๑”

การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์หรือคนไทย ต้องเน้นให้คนไทยเป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา จะทำให้เกิดการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าและบรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยในระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี คือ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีรายได้สูง การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์เพื่อทำให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการหรือยุทธศาสตร์ใหม่ โดยจะต้องพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ขณะปฏิสนธิในครรภ์มารดา จนตลอดเป็นทารก เต็บโตเป็นเด็ก เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ พร้อมเข้าสู่วัยทำงาน เป็น

กำลังหลักในการพัฒนาสร้างรายได้ประชาชาติที่สูงขึ้น และเมื่อสูงวัยก็สามารถมีชีวิตที่สุขสงบ มีเงินพอที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และมีสุขภาพดีมีอายุที่ยืนยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาและวิเคราะห์นโยบายและแนวทางการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของรัฐบาลที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน และนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและโอกาสในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

๒. เพื่อเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบ ร่วมกับการนำข้อคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย และนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของต่างประเทศบางประเทศ โดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้แนวทางในการนำไปกำหนดข้อเสนอแนะการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ต่อไป

ผลการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถูกกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔) และแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์ ๔.๐ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแผนดังกล่าวข้างต้นและศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว ตลอดจนจนถึงข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่าคนไทยและสังคมไทยมีจุดแข็งคือคนไทยส่วนใหญ่มีจิตใจดี ปรับตัวง่าย มีความเอื้ออาทร ชอบช่วยเหลือผู้อื่น รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีวัฒนธรรมที่ดีและ

ยาวนาน มีความกตัญญูกตเวที มีความเมตตากรุณา มีสถาบันครอบครัวเข้มแข็ง มีพื้นฐานด้านเศรษฐกิจที่หลากหลาย มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ดี ระบบการศึกษาพื้นฐานที่ดี มีสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพ มีระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านบริการสุขภาพที่ทั่วถึง มีระบบป้องกันและควบคุมโรคที่เข้มแข็ง มีระบบประกันสุขภาพที่ให้หลักประกันสุขภาพแก่ประชาชนชาวไทยทุกคน แต่คนไทยและสังคมไทยก็มีจุดอ่อนหลายประการได้แก่ การขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ไม่ชอบปฏิบัติตามกฎหมาย สังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำในทุกด้าน คนไทยส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ ขาดโอกาสในการศึกษาและประกอบอาชีพ สังคมไทยยังมีความเชื่อแบบงมงาย ใช้ความรู้สึกมากกว่าเหตุผล ขาดความคิดแบบวิทยาศาสตร์ ศักยภาพของคนไทยด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและดิจิทัลยังไม่สามารถพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถสร้างรายได้ให้ประเทศไทยไปสู่ประเทศที่มีรายได้ในระดับสูง การลงทุนทางด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำ มีความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา บุคลากรที่ทำหน้าที่สอนยังไม่รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ขาดการปฏิรูปด้านกำลังคนด้านสุขภาพทำให้เกิดความขาดแคลนบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข ขาดความรู้ด้านสุขภาพทำให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม

ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยมีโอกาสที่สามารถนำมาช่วยในการพัฒนาให้คนไทยก้าวไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่ การที่รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจังและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ การกำหนดนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้ เทคโนโลยีและการใช้เครื่องมือในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาคนไทยให้สามารถรองรับเทคโนโลยีใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาได้อย่างรวดเร็วจะทำให้มนุษย์เข้าถึงความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางไร้ขีดจำกัด แต่ก็มีอุปสรรคหรือภัยคุกคามของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยที่ต้องก้าวข้ามไปให้ได้ ได้แก่ ความอ่อนแอของระบบการเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาและกระบวนการขัดเกลาทางสังคมยังไม่สามารถทำให้คนไทยมีระเบียบวินัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง คุณภาพการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานยังต่ำกว่าเป้าหมายที่คาดหวัง การขาดการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชน

จากการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยร่วมกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยภายใต้ต้นนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ดังต่อไปนี้

เป้าหมายที่ ๑ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนดี คือ การสร้างค่านิยมร่วมและชุดความคิดเพื่อให้เกิดบรรทัดฐานที่ดี ผู้บริหารและนักปกครองของหน่วยงานภาครัฐต้องเป็นต้นแบบให้แก่สังคม ส่งเสริมให้คนไทยทุกคนนำค่านิยมร่วมไปสู่การปฏิบัติ สร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในสังคมไทย สร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

เป้าหมายที่ ๒ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนเก่ง คือ การพัฒนาและยกระดับความฉลาดทางสติปัญญาของคนไทย โดยการเตรียมพร้อมที่จะตั้งครุภรณ์อย่างมีคุณภาพ มี

ระบบฝากครรภ์ที่มีคุณภาพและการคลอดที่ปลอดภัย การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพ การให้สิทธิบิดาและมารดาในการลาเพื่อเลี้ยงดูบุตร การพัฒนาระบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนพร้อมทั้งลดปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ระดับความฉลาดทางสติปัญญาลดลง มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาด้านการศึกษาของคนไทยโดยปรับปรุงระบบการศึกษาและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเรียนการสอน ตลอดจนค่านิยมร่วมและชุดความคิดของผู้เรียนและประชาชนทั่วไป การปรับค่านิยมและชุดความคิดของสังคมต่อการเรียนในสายอาชีพ การมีระบบดูแลเด็กกลุ่มที่มีความผิดปกติทางการเรียนรู้และเด็กที่มีความผิดปกติแบบสมาธิสั้น ส่งเสริมให้เด็กไทยและคนไทยมีความรู้ความสามารถที่จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ ๒ และอาจมีความสามารถในภาษาต่างประเทศอื่นๆ ที่เป็นสากล ส่งเสริมให้เด็กไทยมีความรอบรู้ด้านดิจิทัล

เป้าหมายที่ ๓ การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนแข็งแรง

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยแข็งแรง คือ การสนับสนุนให้คนไทยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีการส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมโรคและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขที่ดี มีคุณภาพ มีการพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการสาธารณสุขทุกระดับ ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกองทุน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพให้มีคุณภาพ มาตรฐานที่สามารถเชื่อมโยงกันได้และมีความปลอดภัย สามารถรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้ที่มาใช้บริการได้ การปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิเพื่อให้มีระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวดูแลประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสม การพัฒนาระบบบริหารงานสาธารณสุขตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีการพัฒนาระบบประกันสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนไทยมีหลักประกันด้านสุขภาพที่ครอบคลุมและเป็นธรรม

เป้าหมายที่ ๔ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

แนวทางในการพัฒนาให้คนไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต คือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนไทยตลอดช่วงชีวิต ปรับเปลี่ยนค่านิยมและชุดความคิดใหม่ ส่งเสริมการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ ปรับปรุงระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน การพัฒนาโครงสร้างของระบบราชการให้เอื้อต่อการพัฒนาคนไทยตลอดช่วงชีวิต การให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี

อภิปรายผล

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศเล็กๆ มีภูมิประเทศเป็นเกาะที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติแต่มีทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นเลิศ มีสติปัญญาและสมรรถนะสูงก็สามารถประเทศให้เป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีรายได้สูงได้สำเร็จภายในระยะเวลาไม่กี่สิบปี ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลทุกรัฐบาลต้องเอาใจใส่และกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่ชัดเจนพร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ

การที่รัฐบาลปัจจุบันกำหนดให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักที่สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีจึงเป็นเรื่องที่เหมาะสมและยังมีแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนไทยแลนด์

4.0 เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ ซึ่งจะนำพาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วมีรายได้สูง จำเป็นที่จะต้องมีความรู้และทักษะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ จากการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดเป้าหมายให้คนไทยเป็นคนดี เก่ง แข็งแรงและมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยต้องพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยสูงอายุให้เกิดการพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ มีทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้อง อยู่ในสังคมที่มีบรรทัดฐานที่ดี มีค่านิยมที่ดี ประชาชนมีระเบียบวินัย รักษากฎหมาย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

การพัฒนาคนไทยให้พร้อมที่จะก้าวไปสู่ยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ ซึ่งต้องใช้ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูง จำเป็นต้องสร้างเด็กไทยรุ่นใหม่ให้เป็นเด็กที่มีความฉลาดทางสติปัญญาในระดับสูง แต่ถ้ามีแต่ความฉลาดหรือเก่งแต่นำความฉลาดไปใช้ในทางอ้อมผู้อื่นหรือเอาเปรียบสังคม สังคมไทยก็คงประสบปัญหาเหมือนที่ผ่านมา ความเหลื่อมล้ำในสังคมก็จะเพิ่มมากขึ้น จึงควรพัฒนาให้คนไทยเป็นคนดีด้วย การมีค่านิยมและบรรทัดฐานในสังคมที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีผู้ใหญ่เป็นต้นแบบที่ดี จะเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมให้คนรุ่นใหม่กลายเป็นคนดี ขณะเดียวกันการพัฒนาให้คนไทยมีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจก็เป็นเรื่องสำคัญเพราะถ้าสุขภาพไม่แข็งแรง การทำงานหรือการเรียนรู้ย่อมด้อยประสิทธิภาพตามไปด้วย ดังนั้นการมองเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบองค์รวมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยมีเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาที่ยึดตามตัวชี้วัดของดัชนีการพัฒนามนุษย์คือ มีรายได้ดี มีการศึกษาดีและมีสุขภาพแข็งแรง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอแนวทางที่จะสามารถนำไปใช้ประกอบในการทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีข้อเสนอหรือแนวทางในบางประเด็นที่เป็นเชิงวิชาการเช่นเรื่อง การพัฒนาระดับความฉลาดทางสติปัญญา การส่งเสริมและประเมินเรื่องพัฒนาการในเด็ก แต่ด้วยข้อจำกัดของงานวิจัยที่ไม่สามารถลงลึกในรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวได้แต่สำหรับผู้สนใจและต้องการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ของกรมสุขภาพจิตและของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งได้กำหนดให้เรื่องดังกล่าวอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ของกรมและของกระทรวงแล้ว

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีกำลังจะเริ่มใช้ซึ่งจะต้องใช้ต่อไปในระยะยาว แต่ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษนี้ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ เปลี่ยนแปลงไปทุกวัน ดังนั้นสิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาครั้งนี้ซึ่งเป็นการศึกษาในช่วงเวลาที่จำกัด อาจมีการเปลี่ยนแปลง โอกาสและภัยคุกคามใหม่ที่จะมาพร้อมกับยุคดิจิทัลอาจเป็นสิ่งที่มนุษย์ยังไม่รู้หรือยังไม่ตระหนัก ดังนั้นการวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงควรดำเนินการต่อไปเป็นระยะเพื่อให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว